БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 283 (8808) ДЕКАБРИИН 2 ВТОРНИК 1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Арад зонтой холбоо барисаагаа һайжаруулха

Партиин XXI съезд дээрэ долоон элэй түсэб тухай нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые най ороной арад зон айхабтар э урма баяртайгаар һайшаан угба. Мүнөө совет хүн бүхэн нэ уг зорилготойгоор —1959—1965 уудта арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудай соо тагдаһан асари ехэ зорилгонуудые шэмтэй түргэнөөр бэелүүлхэ гэж эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллажа йна.

Нютагай Соведүүдэй хүтэлбэрил ажал-ябуулгые һайжаруулха шэ долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ шу а удха шанартай.

Манай республика дотор 5 мянга ран депутадуудтай 211 нютагай ведүүд бии юм. Мүн эдэ ведүүдэй ажал-ябуулгада 3 мянгаран эдэбхитэд туһална. Иимэ хүсые зүбөөр хэрэглэжэ шадаа а, нютагай Соведүүдэй ажалуулга эрид һайжаржа, ажахын, льтурна байгуулалтын асуудалуд бүри амжалтатайгаар шиидэхэ зэргэтэй.

Нютагай олохон Соведүүдэй хүдэлмэридэхи нэгэ гол дутагдал юуб эдэ, тэдэнэр, тэдэнэй депутадууд ад зонтоёо холбоо барисаагаа өөл хүсэд бэхижүүлнэгүй. Энээн эрэһээ боложо тэдэнэй дутагдалудые арад зон шүүмжэлхэ, һана бодоһоноо хэлэхэ аргагүйдэдэг, өө талаһаа, зонтоёо һайн холю барисаагүй Соведүүд, депутаүд парти, правительствын табиш шухала зорилгонуудые бэелүүлгэдэ арад түмэниие элсүүлжэ радаггүй байха юм.

Арад зонтоёо холбоо барисаа йнтай Соведүүдэй, депутадуудай дэлмэри хэзээдэшье үрэ ехэтэй йдаг, харин барисаагаа һулаулһан газарта гээгдэлгэ, таһалалга тохёолдодогынь элитэ.

Түнхэнэй аймагай нютагай Соведүүд арад зонтоёо холбоо барисаа һайжаруулхын түлөө ехэ хүдэлри ябуулжа байна. Мүнөө жэл магай Соведэй гүйсэдком, сомой Соведүүдэй бүхы гүйсэдкомууд эдынгөө хүдэлмэри тухай сессиүд дээрээ тоосоһон, мүн депутаүд һунгагшадайнгаа урда хошоод хин тоосоһон байна. Захяа заарннуудыень ямараар дүүргэжэ йһан тухайгаа олонхи депутадууд нгагшадтаа саг үргэлжэ дуулга байдаг.

Ажалшадтай холбоо барисаагаа һайжаруулһанай ашаар нютагай ведүүд ажал-ябуулгаяа эли бодо йжаруулаа, хүдөө ажахы, колхоудые ёһотой һайнаар хүтэлбэрилг болоо. Мүнөө жэлдэ Түнхэнэй магай колхозууд баян ургасын өө шангаар тэмсэжэ, гектар бүриһөө дунда зэргээр 11 центнер orooһo тарянай, 80 центнер хартаабхын, 141 центнер овощиин ургаса хуряаба. Нёдондонойхидо орходоо 29 мянган центнерээр ехэ үбһэн бэлдэгдээ, 5 мянган тонноор ехэ силос дарагдаа. 10 һарын турша соо үнеэн бүриһөө үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 115 килограмм ехэ һүн һаагдаба. Иигэжэ аймагай колхозууд мүнөө жэл гүрэндэ орooһo таряа худалдаха түсэбөө 100 процент, хартаабха—438, овощь—273, һү—143, үндэгэ—103, нооһо—103 процент дүүргээ. Нёдондо жэлэйхидэ орходоо 38 процент ехэ мяхан гүрэндэ худалдагдаа.

Гэхэ зуура Заиграйн аймагай нютагай Соведүүдэй ажал хүдэлмэрине абажа харая. Эндэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулагдадаггүй дээрэһээ һунгагшадынь депутадуудайнгаа, Соведүүдэйнгээ ажалябуулгые хинан шалгадаггүй байна. Тиихэдэ аймагай Соведэй гүйсэдкомшье, депутадуудыншье хайшан гэжэ арад зонтоёо холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ ёһотойб гэжэ жэшээ харуулдаггүй байһаар. Энэ жэл аймагай Соведэй 50 депутадуудай оройдоол нэгэниинь, сомоной Соведүүдэй 387 депутадуудай 97-ниинь һунгагшадайнгаа урда тоосоо. Мүнөө жэлэй үнгэрэгшэ һарануудта аймагай Соведэй сесси 5 дахин болохо аад, 4 дахин зарлагдаһан, сомоной Соведэй сессинүүд хэдэч дахин хойшолуулагдаһан байна. Олонхи сомоной Соведүүдтэ хэдэн һараар гүйсэдкомой заседани болоногүй, саг үргэлжын комиссинууд хүдэлнэгүй.

Арадай ажахые хүгжөөхэ асари ехэ зорилгонуудай табигдаад байхада, нютагай бүхы Соведүүд ажал хүдэлмэреэ эрид түргэнөөр һайжаруулжа, арад зонтоёо холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхэ ёһотой. Нютагай Соведүүд, депутадууд арад зонойнгоо урда ходо тоосожо, парти, правительствын табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ажалшадые элсүүлжэ байха зэргэтэй.

Нютагай Соведүүдэй, депутадуудай түрүүшын ээлжээнэй зорилго юуб гэхэдэ, мүнөө нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые зондо һайнаар тайлбарилан ойлгуулжа үгэхэ, КПСС-эй XXI съездые ажалай илалта, туйлалтануудаар угтахын тулада зониие ударидан элсүүлхэ шухала.

Мүнөө орон доторнай хаа хаанагүй коммунистическэ мүрысөөн дэлгэржэ байна. Предприятидаа, колхоздоо, бригада, фермэнүүдтээ, отарануудтаа коммунистическэ ажалай бригада, фермэнүүдые байгуулха хэрэгтэнь Соведүүд түрүү хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта али болохоор туһалха, зоной эдэбхи үүсхэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ ёһотой.

ВЦСПС-эй ПРЕЗИДИУМДЭ

Ажалшадай бэшэг, гомдол болон мэдүүлгэнүүдые профсоюзна организацинуудта хаража үзэдэг гурим тухай

Ажалшадай бэшэг, гомдол болон дүүлгэнүүдые хаража үзэдэг, тэнтэй профсоюзна организацидта хөөрэлдэдэг гурим тухай гтоол ВЦСПС-эй Президиум аа. Профсоюзай хэдэн Соведүүд, мүн профсоюзай центральна, еспубликанска, хизаарай, областй, фабрично-заводской, нютагай митедүүдтэ ажалшадай бэшэг, дүүлгэнүүд үни удаан саг соо хажа үзэгдэдэггүй, баригдадаг гэ тэрээн соо хэлэгдэнэ. Профюзай дээдын зарим органууд алшадһаа ороһон бэшэг, мэдүүлэнүүдые, тэдэ бэшэгүүд соо шүүмэлэгдэһэн ажахын хүтэлбэрилэгэдтэ хаража үзэхыень заримдаа ьгээжэрхидэг байна.

Профсоюзна организацинууд алшадые ажал тухай хуулитай нилсуулха хэрэгтэ үшөөл бага арал хандуулна гэжэ тогтоол о хэлэгдэнэ.

Ажалшадай бэшэг, мэдүүлгэнүүдые хаража үзэдэг гуримда үзэгдэдэг дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээ абахыень профсоюзай Соведүүдые, центральна, республиканска, хизаарай, областной, фабрично-заводской болон нютагай комитедүүдые ВЦСПС-эй Президиум уялгалаа. Хэрбээ бэшэг соогоо ажалшадай табиһан асуудалнуудай профсоюзай доодо организацинуудай, тэрэшэлэн советскэ болон ажахын доодо органуудай шиидхэхээр асуудал байгаал һаань, эдэ бэшэг, мэдүүлгэнүүдые тэдээндэ эльгээдэг байха.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай бэшэг, мэдүүлгэнүүдые зүб һайнаар хаража үзэлгын түлөө профсоюзай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр өөһэдөө харюусаха ёһотой гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Индонезиин Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр д-р Субандрио Н. С. Хрущевтой уулзаба

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын уряалаар Москвада ерээд байһан Индонезиин Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр д-р Субандрио СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой ноябриин 29-дэ уулзаба.

Индонезиһээ СССР-тэ байдаг Элшэн сайд Александер А. Марамис болон Индонезиин МИД-эй Европын таһагые даагша Чондронегоро Суджарво гэгшэд министртэй хамта уулзалга дээрэ байлсаа.

Н. С. Хрущев д-р Субандрио хоёрой хөөрэлдөөн хани ёһоной, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэржэ, уласхоорондын байдалай, советско-индонезийскэ харилсаанай хэдэн олон асуудал зүбшэгдөө.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй МИД-эй Зүүн урда Азиин таһагые даагша В. И. Лихачев советскэ талаһаа хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Георгий Дамяновые хүдөөлүүлгэдэ хабаадалсахаяа СССР-эй правительственна делегаци Софи ошохоёо мордобо

Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Георгий Дамяновые хүдөөлүүлгэдэ хабаадалсахаяа СССР-эй правительственна делегаци ноябриин 29-дэ Москваһаа Софи мордоо. КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь Н. Г. Игнатов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Молдавиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. С. Кодица болон СССР-һээ Болгарида байдаг Элшэн сайд Ю. К. Приходов гэгшэдһээ делегаци бүридэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. М. Озолинь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй канцеляриин начальник Н. К. Козлов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын генеральна секретарь Б. Ф. Подцероб, СССР-эй МИД-эй Европын 5-дахи таһагые даагша П. С. Дедушкин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд центральна аэродром дээрэһээ делегациие үдэшөө.

Болгариһаа СССР-тэ байдаг Элшэн сайд Л. Н. Герасимов делегациие үдэшэлсөө.

(ТАСС).

КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ТҮРҮҮ ҺААЛИШАД КОММУНИСТИЧЕСКЭ АЖАЛАЙ ФЕРМЫН НЭРЭ ЗЭРГЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЖЭ ЭХИЛЭЭ

НҮХЭД ҺААЛИШАД! Эрхимүүдһээ жэшээ абажа, һү һаалгаяа үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлэе!

☆ ☆ ☆

Хүршэнэрэйнгөө жэшээгээр

Коммунистическэ ажалай бригада болохын түлөө орон дотор дэлгэржэ байһан залуушуулай хүдэлөөн ажалай шэнэ дэбжэлтэдэ бидэнэрые зоригжуулба. Ороноймнай томо предприятинуудта эмхидхэгдэһэн коммунистическэ ажалай бригадануудай түрүүшын ехэ туйлалтануудые дуулаад, саашадаа энэ бригадануудай ехэ амжалта туйлаха байһандань этигэнэбди.

Бидэнэр, Сэлэнгын «Путь Ильича» артелиин һүнэй-товарна фермын малшад коммунистическэ ажалай фермэ гэжэ нэрлүүлхын түлөө мүрысөөндэ оролсоһон аймагайнгаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермын һаалишадай үүсхэлыень ехэтэ һайшаагаад, энэ мүрысөөндэ оролсохо гэжэ шиидээбди.

Коммунистическэ мүрысөөндэ оролсоод, бидэнэр иимэ уялгануудые абанабди:

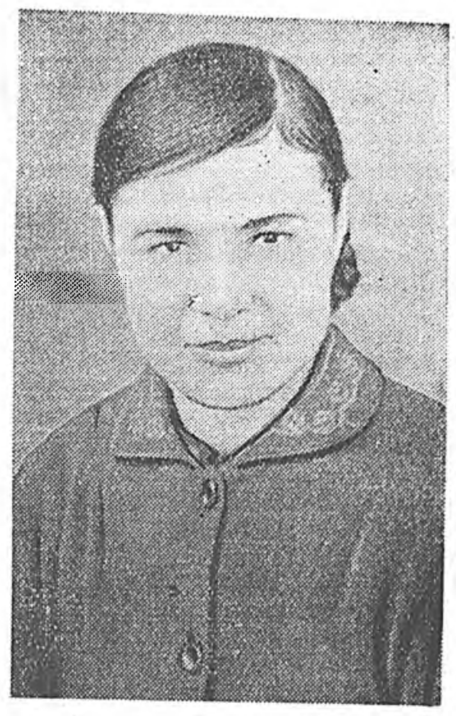
1959 ондо фермынгээ үнеэн бүриһөө 2600 литрһээ бага бэшэ һү һааха. КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, шэнэ жэлэй гаратар үнеэн бүриһөө үшөө 400 литр һү һаахабди. Хойто жэлдэ 1 центнер һүнэй түлөө гаргашалагдадаг ажалайнгаа гаргашые 30 процентээр доошолуулхабди. Тиигэжэ фермээрээ 15 мянган түхэриг алмахабди. Гадна долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ 100-һаа доошо бэшэ тугал түлжүүлжэ, шэгнүүрыень сүүдхэ бүри 600 граммаар нэмээхэбди.

Малшадай түрүү дүй дүршэлые шудалха зооветеринарна һургуулида бултадаа һуралсахабди. Тиимэ һургуули фермымнай дэргэдэ эмхидхэгдэхэ юм. Тэрэшэлэн наукын туйлалтануудые өөһэдынгөө ажалда нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор тематическа үдэшэнүүдые һара бүри нэгэ дахин үнгэргэжэ байхабди. Мүн уран һайханай кружок эмхидхэхэбди.

Фермымнай коллектив колхозойнгоо хорин гектар сабшалан тушаажа абаад, өөһэдынгөө хүсөөр уһалха, үтэгжүүлхэ, мүн ногооень хуряаха гэжэ шиидээ. Хойто хабар фермынгээ газаагуур залуу мододы һуулгахабди. Фермын гэшүүн бүхэн 25 модо һуулгаад, тэрэнээ ургуулха уялга абаа.

Гадна өөһэдынгөө хамтын байрые штукатурлаад, тон һаруул, сэбэрээр байлгахабди. Хэзээшье, хаанашье хододоо бэеэ сэбэрээр, нягтаар абажа ябаха, ямаршье ажалда хабаадалсахадаа бусадта жэшээ харуулжа ябахабди. Хэрбээ хэн нэгэн абаһан уялгаяа дүүргээгүй һаа коммунистическэ ажалай бригадын гэшүүн байжа шадахагүй.

И. Афанасьев — КПСС-эй гэшүүн, фермые даагша; **Ф. Чебунина, Л. Думнова, Е. Черных, А. Думнова, Л. Дамбаева, Ф. Трифонова**— һаалишад.

Иволгын аймагай «8-ое Марта» колхозой түрүү һаалишан нүхэр П. Бурундукова байгша оной 11 һара соо үнеэн бүриһөө 1570 литр һү һаагаа. Мүнөө Саянтын һаалишадай үүсхэлые дэмжэжэ, партиингаа XXI съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр үнеэн бүриһөө үшөө 500 литр һү нэмэжэ һаахаар шиидэнхэй. **Зураг дээрэ:** һаалишан нүхэр П. Бурундукова.

Б. Поповой фото.

Хубитаяа оруулхабди

КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые манай колхозой комплексно бригадынхид зүбшэн хэлсэжэ байна.

Ерэхэ долоон жэлэй туршада эдэ тезисүүд соо хараалагдаһан асари ехэ тоонуудай бэелүүлэгдэхэдэ, ороноймнай промышленность, хүдөө ажахы, соёл культура танигдашагүйгөөр хүгжэжэ, манай совет арад зоной коммунизм тээшэ бүри дүтэлхэ байһаниинь элитэ болоно.

Энэ ехэ түүхэтэ сагай туршада манай ороной ажалша хүн бүхэн өөрынгөө хүдэлмэридэ коммунистическэ ёһоор хандажа, һайн шанартайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха уялгатай гэжэ бидэ ойлгонобди. КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ бүгэдэ арадай мүрысөөн хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэнөөр дэлгэржэ, ажалай шэнэ шэнэ баатаршалгын гаража байһые радио, газетэ мэдээсэнэ.

Саянтын һаалишадай нээмэл бэшэгтэй танилсахадаа, бидэнэр энэ үүсхэлые ехээр һайшаажа, тэдэнэй жэшээгээр үбэлдөө һү ехээр һааха гэжэ шиидэбэбди.

Манай колхоз мал ажалаараа аймаг соогоо эгээн гээгдэнги колхоз байһан аад, һүүлшын 4—5 жэлдэ һү, мяха абаха талаараа аймагайнгаа колхозуудай түрүү зэргэдэ ябалсадаг болобо. 1953 ондо үнеэн бүриһөө жэл соо миил 350—400 литр һү һаадаг байгаабди. Теэд мүнөө һү һаалга тэрэ үеынхиһээ 3—3,5 дахин дээшэлээ. Энэ жэлэй үнгэрэгшэ 10 һарын туршада манай колхоз үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һаажа, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ. Тиихэдэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1400—1600 литр һү һааһан һаалишад манай дунда олон.

Энээн дээрэһээ һү һаалгые саашадаа бүри дээшэлүүлхэ арга боломжо манай колхоздо бии гэжэ харанабди. Үбэлэй үедэ һүн ехээр һаагдаха зэргэтэй. Манай колхоз һүүлшын жэлнүүдтэ үбэлдөө үнеэдээ уяанда байлгадаг болоһоной ашаар һү зунайхиһаа дутуугүйгөөр һаадаг боложо байна. Өөһэдынгөөшье, республикынгаа түрүү һаалишадайшье дүй дүршэлые хэрэглэжэ, үбэлдөө нютагай үүлтэрэй үнеэн бүхэнһөө үдэр бүри 8 литрһээ доошо бэшэ һү һааха гэжэ шиидээбди.

Энэ зорилгоёо дүүргэхын тулада мүнөө һаалишан бүхэн шангаар тэмсэжэ байна. Мүнөө үнеэднай булта уяанда байлгагдажа, үбһэ, силос, буйлуулагдаһан тэжээл садатараа эдинэ, мүн бүлеэн уһа ууна. Иигэжэ үнеэдээ эдеэлүүлдэг, харууһалдаг болоһонһоомнай хойшо һү һаалга түргэн дээшэлжэ, мүнөө бригадымнай түрүү һаалишад абаһан уялгаяа дүүргэжэ эхилээ.

Үбэлдөө үнеэн бүхэнһөө һарадаа 240—250 литр һү һааха уялга абаад, аймагайнгаа һаалишадые социалистическэ мүрысөөндэ уринабди. Энээниием-най аймагай түрүү һаалишад дэмжээд, мүн тиимэ социалистическэ уялгануудые абаба.

Хүдэлмэреэ бүри һайжаруулан, түрэл партиингаа түүхэтэ съездые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахэ гэһэн зорилгоёо заабол дүүргэжэ шадахабди.

З. Кокорина, Д. Мисюркеева, В. Чиркова, Е. Мисюркеева, Е. Кокорина, В. Козулина, Н. Лючинша, П. Кожевина,
Баргажанай аймагай «Авангард» колхозой комсомолшууд болон залуушуулай фермын һаалишад.

Хэлсэһэниинь ехэ аад, хэһэниинь ахир

Жэлэй дүүрэхэ хүрэтэр һараһаа бага саг үлэбэ. Теэд республикын зарим колхозууд һү һааха, гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэб, уялгаяа мүнөө болотор дүүргэхэһээ байтагай, һү һаалгаяа һараһаа һарада ехээр доошолуулжа, хамагай һүүлдэ гээгдэжэ ябана.

Тусхайлан хэлэбэл, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозойхид һү һаалгаар ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Тус артелиинхид байгша оной үнгэрһэн 10 һара хахадай туршада үнеэн бүриһөө миил 959 литр һаагаа. Энээнииень нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, аяар 215 литрээр бага һүн һаагдаһан болоно. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө һүнэй һураггүй багаар һаагдаһан дээрэһээ колхозойхид нёдондонойхидо орходоо мүнөө 45 мянгаад литрээр бага һү абаа. Октябрьда, ноябриин түрүүшын хахадта һү һаалга эндэ улам доошолжо байнхай. Артелиин һүнэй-товарна фермэ, гүүртэнүүдтэ үдэртөө үнеэн бүриһөө оройдоол 1,5—2 литр һүн һаагдана.

Теэд колхозойхид һү һаалгаяа дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоногүй, һаналаа табинагүй гэхын аргагүй. Энэ асуудал партийна суглаанда, правлениин зүблөөн дээрэ, мүн хамтыншье суглаанда хэдэн удаа хэлсэгдэһэн, тусхай шиидхэбэришье абтаһан байха. Гадна фермэ, гүүртэнүүдэйнгээ ажал һайжаруулха, һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай гоё гоё хөөрэлдөөн колхозой правленидэ боложол байдаг.

Гэбэшье үнэндөө эдэ хэлсээ хөөрэлдөөнһөөнь ямаршье үрэ гаранагүй. Артелиин һүнэй-товарна фермэ, гүүртэнүүдтэхи ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэн гуримшуулхын, һү һаалга эрид дээшэлүүлхын түлөө бодото тэмсэл хэгдэнэгүй.

Колхозой гүүртэ, фермэнүүдтэ һаамхай, мүн тугаллахашье үнеэдынь уяанда байлгагдажа, үбһэ тэжээл эдижэ эхилээгүй, адуулга бэлшээридэ гараһан нэрэтэй, хээрэ талада, 15—20 модоной газарта ябаад лэ үнжэнэ. Эндэхид һаамхай үнеэдтээ һаянай бага зэргэ силос эдюулжэ захалаа нэрэтэй. Теэд энэ шухала тэжээлээ ёһоор, гамтайгаар эдюулнэгүй. Колхозой зоотехник нүхэр Носырев тэжээлэй рацион табижа, фермэ, гүүртэнүүдтэ хүргөөдүй байһаар.

Колхозой 3-дахи гүүртэдэ (даагшань нүхэр Жигдоржиев) үнеэдэй харууһалга, эдеэлүүлгэ илангаяа хангалтагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үбэлэй янгинама хүйтэнэй заха үзүүрэй үзэгдөөд байхада, энэ гүүртын үнеэдэй, буруудай байра, хашаа хорёо заһагдаагүй, дулаалагдаагүй, тэндэнь үнеэдые байлгаад эдеэлүүлхэ газар, кормушкашье түхеэрэгдээгүй. Зарим малынь мүнөө болотор саһан дээрэ, газаа хоножо байна. Эндэ үнеэдэйнгээ хэзээ ороондо ороһые, ямар үнеэнэй хэзээ түрэхые мэдэхэ хүн байхагүй. Тиимэһээ эндэхид олонхи үнеэдээ хаһа сагһаа урид һаахаяа болижо, шэргээжэрхинэ. Гадна энээнһээ боложо, нилээд олон үнеэдынь жэлһээ жэлдэ һубайршадаг.

Тэрэшэлэн гүүртэ, фермын малшад, һаалишадай ажалай эмхидхэл, гурим журам тон һула. Жэшээнь, һүнэй-товарна гүүртын малшан нүхэр Цыренов ямаршье шалтагаангүйгөөр хахад һара шахуу хүдэлмэридөө гараагүй. Мүн центральна гүүртые даагша нүхэр Жигжитов баһал үнихэнэй гүүртэдээ ябахаяа болишонхой.

Артелиин правлени, партийна организаци малшад, һаалишадайнгаа ажаһуудалай болон культурна эрилтые хүсэд хангаха тушаа бодото анхарал хандуулнагүй. Малшадайнь гэр байра тон уйтан, һайса дулаалагдаашьегүй байна. Һаалишад, малшадай дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдахаяа болижо, огто мартагдашанхай шахуу. Лекци, элидхэл үнгэргэгдэнэгүй, шэнэ газетэ, журналшье эндэ үни удаан таһалдуулжа асарагдана. Тиимэһээ КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд тухай эндэхи малшад мүнөө болотор ёһоор мэдээгүй байһаар. Ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһан» гэхэ мэтэ гаргагдахаяа болиһоор хахад жэлһээ үлүү болохонь. Һаалишадай социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнэгүй. Тиимэһээ һү һаалгаяа дээшэлүүлхын түлөө хэншье тэмсэнэгүй, колхозой гүүртэ, фермын нэгэшье һаалишан ноябриин түрүүшын хахадта һү һааха даабаряа дүүргээгүй хэ юм. Һаалишад нүхэд М. Ешеева, О-Х. Будаева болон бусад энэ һарын 10 хоног соо үнеэдһээ дундэ зэргээр 60—70 литр һү һааха зэргэтэй аад, оройдоол 11—12 литр һү һаагаа.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Мункуев, парторганизациин секретарь нүхэр Бадмаев һайса мэдэжэ байгаад, хооһон хөөрэлдөө хээд лэ ямаршье бодото шухала хэмжээ абаагүй, «нюдэ балай, шэхэ дүлии» һуужа байна.

Артелиин хүтэлбэрилэгшэд бүхы дутагдалнуудаа эрид шууд усадхаха тушаа шухала хэмжээ дары абажа, декабрь — январь һарада һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхын түлөө шангаар тэмсэхэ зэргэтэй. Партиингаа болохоёо байгаа XXI съездые ажалай амжалтаар угтахын тула артелиинхид бүхы хүсөөрөө оролдохо бэзэ гэжэ найдагдана.

В. Жигжитов,
«Джидинский колхозник» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Зэдэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ДААБАРИТА ТООНУУД ТУХАЙ“ НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВОЙ ХЭХЭ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТЕЗИСҮҮДЫЕ СЪЕЗДЫН УРДА ТЭЭ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

☆ ☆ ☆

Элдэб тушаалтаниие үсөөрүүлхэ

Улан-Удын мяха-консервын комбинатай үйлэдбэриин суглаан ходо болоҗо байдаг юм. Тэдэ һая үнгэрһэн суглаан хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэй, һонирхолтой байгаа. Юуб гэхэдэ, энэ суглаан дээрэ комбинадай ажалшадай һанаан бодолые үнинэй зэдэлһэн асуудал—«Управлениин байгуулалтые сомор болгохо, алба захиргаанай аппарадые хороохо тухай» асуудал табигдаа бшуу. Энэ суглаа зарлахын урда тэр бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаһан, ажал хүдэлмэри али бүхы талаһаа шэнжэлжэ үзэгдэһэн, эртэнһээ зондо дуулгагдаһан байгаа. КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» элидхэлэй тезисүүдтэй ажалшадые һайнаар танилсуулхын тулада партиин организаци ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Эдэ бүгэдын эсэстэ суглаан аргагүй эдэбхитэй, һонирхолтойгоор үнгэржэ, комбинадай администрациин, партиина бюрогой, профсоюзай комитедэй зонуудай үзэмжэдэ табиһан дурадхалнууд али бүхы талаһаа зүбшэн хэлэгдээ. Суглаанда хамта 18 хүн үгэ абажа, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулаа.

Мал үүсэлхэ заводой директор нүхэр Ройберг үгэ абаад, иигэжэ хэлэбэ:

—Жэжэ божо юумэнүүдтэ заводой управлениин хамааралгагые болюулжа, цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй эрхые дээшэлүүлхэ тухай һанамжа тон зүб гэжэ тоолоноб. Цехүүдэй начальнигууд бүхы хүдэлмэриингөө түлөө харюусажа байха ёһотой гэжэ һанагдана. Комбинадай администрации, партиина бюрогой, профсоюзай комитедэй дурадхалнууд дээрэһээ харахада, гол түлэб мастернуудые хороохо гэһэншүү болоһоно. Энэ буруу гэжэ һанагдана. Бидэнэр саашадаа мастернуудаа үсөөрүүлэнгүй, тэдэнээ бүри мэргэжэлтэй, шадабаритай эмхидхэлшэд болгохо ёһотойбди. **Харин нормировщигуудай, тоо бүридхэлшэдэй аппарадые наринаар хаража үзөө һаамнай дээрэ ха. Түсэблэлгын, ажалай, салин хүлһэ түлэлгын таһагуудые нэгэдүүлхэ** дурадхал оруулһаб.

Саг үргэлжын үйлэдбэриин сугларагшадай түрүүлэгшэ нүхэр Шестаков заводто, цехүүдтэ хэгдэһэн ажалые сэгнэхэ, тоо бүридхэл абаха хүдэлмэрие сомор болгохо, һайжаруулха асуудалда тогтоо.

—Олон тоото тоосоонуудые болюулха һаа, нормировщигуудай үсөөрүүлжэ болохо гэбэди. Тиимэһээ бүри мүнөө жэлэй дүрбэдэхи кварталда **тоо бүридхэлгынгөө, тоосоо табилгынгаа хэрэгые тон наринаар хаража үзөөд, энэ ажалые бүри сомор, бүри һайн болгохо** ёһотойбди. Тиигээ һаа, тоо бүридхэлэй олон хүдэлмэришэдые үсөөрүүлжэ болохо,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Котельнэ цехын начальник нүхэр Константинов шухала удхашанартай хэдэн дурадхал оруулаа. «Манай цехын хүдэлмэришэд Никита Сергеевич Хрущевой элидхэлэй тезисүүдтэй һайнаар танилсанхай,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.—Захиргаанай байгуулалтые сомор болгохо, алба захиргаанай аппарадые хороохо, гаргашань бага болгохо тухай тезисүүд дотор ехэ анхарал табигдана. Бидэнэр цехтээ энэ асуудалые зүбшэн хэлсээд, иимэ дурадхалнуудые оруулха байнабди:

—Нэгэдэхеэр, **бэе бэеэ халалсан хүдэлдэг механигуудые үгы болгожо, тэдэнэй уялгые ахалагша кочегарта даалгаха.** Тиигээ һаа, цехын албан захиргаанай табан хүнэй гурбые үлөөхэ аргатай болохо байнабди. Тиихэдэ манай комбинадта үсөөн хүдэлмэришэдтэй аад, олон хүтэлбэрилэгшэдтэй цехүүд бии. Жэшээлхэдэ, 35 хүдэлмэришэдтэй электроцехтэ начальнигһаа гадна 3 мастер ажаллана. **Тэдэнэй хоёр мастернень хороогоод, цех даагшые нэгэ мастертайгаар үлөөхэдэ эгээл тааруу.** Мүн шэгнүүрэй мастерскойе абажа үзэе. Эндэ 3 хүдэлмэришэдтэй цехын начальник байдаг. Энэ **цехые механическа цехтэй хамтаруулаад, шэгнүүрэй мастерскойн начальнигай уялгые бригадирта даалгажархихада хамаагүй.** Тиихэдэ 40 хүдэлмэришэдтэй канализациин, уһаар хангалгын цехтэ начальнигай хажууда үшөө механигые бариһанай хэрэг юуб? **Эндэ нэгэл начальник байгаа һаа хүрөө.**

Модоной участогай хүдэлмэришэн нүхэр Козлов өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

—Хэрбээ бодожо үзөө һаа, манайдашье элдэб тушаалтаниие үсөөрүүлхөөр. Хэрэг бүтээхэшье, үгышье аад, оборолсожо байдаг хүнүүдтэ хэжэ шадаха ажалыень олгохо, ажалаа сомор болгохо гээшэмнай тон зүб. **Хэрбээ манай участогта хоёр хүниие хороогоо һаа, һара бүридэ гүрэнэй 3 мянгаад түхэриг алмаха байна бшуубди,** — гэжэ тэрэ хэлээ.

Цехүүдые даагшад нүхэд Лисютин, Дремов, мастер Кострикова, технологууд Переволоцкая, Богданова, главна инженер Лобач, партиин организациин секретарь Лебедев, врач Комаренко гэгшэд алба захиргаанай аппарадые нажа хороохо тухай өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые хэлэхэдээ гадна, **ажалай эмхидхэлэй, технологиин, продукциингаа шанарые дээшэлүүлгын, цехүүдэй хүтэлбэрилэлгын техническэ эрдэмтэй болгохо, энэ тушаалда мэргэжэлтэй, эмхидхэхы шадабаритай хүнүүдые табиха, технологуудай хэхэ ажалые үргэдхэхэ** гэхэ мэтын асуудалнуудта тогтобо.

Бултаараа ажал хүдэлмэрээ һайнаар шэнжэлжэ, али бүхы талаһаань бодожо үзэхэ, саашадаа энэ хүдэлмэрэе үргэлжэлүүлхэ гэжэ суглаан шиидхэв. Хүдэлмэришэдһөө, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдһөө, комбинадай алба хаагшадһаа орожо байдаг һанамжа, дурадхалнуудые суглуулжа, тон наринаар шэнжэлхэ үүргэ байха гэжэ суглаанай президиумдэ даалгагдаа.

Суглаан дээрэ һайшаагдаһан дурадхалнуудай ёһоор, **алба захиргаанай аппарадые хорооожо, сомор болгоходо 100-гаад хүн сүлөөржэ, жэлдээ ганса салин хүлһэнэй 500 гара мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэн алмагдаха байна.**

А. Новоселов, КПСС-эй Улан-Удын горкомой таһагые даагшын орлогшо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй ордентэ паровозо-вагонно заводой шэрэм шудхадаг цехын хүдэлмэришэд (зүүн гарһаа) В. Щербаков, З. Фомицкая, А. Четвертных, А. Яворский даабарита тоонууд тухай хэлсэжэ байна.

В. Муллерай фото.

Аймагай газетэнүүдһээ

Красная Селенга

Захиргаанай аппарат сомор, гаргаша багатай болгохо тухай Гүрэнэй банкын Сэлэнгын отделениие эрхилэгшэ И. Рогов аймагайнгаа газетэдэ бэшэнэ.

Аймаг дотор багахан аад, гарһаша ехэтэй предприяти, эмхи зургаанууд бии. Тэдэниие нэгэдүүлжэ боломоор. Жэшээлхэдэ, эндэ аб адли уялга дүүргэдэг модоной хоёр участок бии. Нэгэниинь Галуута Нуурай станцидахи Талха, хилээмэнэй продуктнуудые эрхилхэ гүрэнэй комитедэй, нүгөөдэнь — Сульфат станцидахи «Узбеклесосбыдэй» мэдэлэй юм. Эдэ участогууд модо бэлэдхэжэ, хэрэглэгшэдтэнь эльгээжэ байха уялгатай. Иимэ хоёр адли участогые нэгэдүүлээ һаа, тэдэнэй захиргаанай аппарадта гаргашалагдадаг салингай 10—15 мянган түхэригынь һара бүри алмагдаха байна. Мүн Ново-Селенгинскдэ, Гусиноозерск городто Госбанкын отделенинүүд бии. Харин эдэнэй хэдэг ажалые нэгэ отделениин хүдэлмэрилэгшэд дүүргэжэ шадаха. Иигэжэ 70—80 мянган түхэригэй гүрэнэй мүнгэн алмагдаха байна. Селендума тосхоной ажалшадые эд бараагаар, эдеэ хоолоор хангаха зорилготой сельпогой конторые республикын Худалдаа наймаанай министерствын худалдаа наймаанай эндэхи конторотой нэгэдүүлээ һаа, ямаршье һаад болохогүй һэн. Эндэ ажаһуудаг арад зониие нэгэ сельпогой магазинууд хэрэгтэй зүйлнүүдээр хангажа шадаха байна. Тиимэһээ захиргаанай олон хүдэлмэрилэгшэдтэй худалдаа наймаанай конторо эндэ байлгаһанай хэрэггүй.

Тэрэшэлэн заготскот, заготконторо гэхэ мэтэ бэлэдхэлэй организацинууд, тоһоной завод ондо ондоогоор нэрлэгдэбэшье, бэлэдхэлэй нэгэ ажал хэнэ. Эдэниие нэгэ организаци болгобол, хэдэг ажалыншье тодорхойлогдохо, шухала шухала асуудал түргэнөөр шиидхэхэ хэрэгтэнь туһатайшье байха һэн. Гадна захиргаанай аппарат үсөөрүүлэгдэжэ, ехэ мүнгэн алмагдаха, мүн сүлөө болоһон гэр байшангые ондоо, шухала юумэдэ хэрэглэжэ болохо.

Түлеэ, модо бэлэдхэдэг, шэрэдэг, модо хюрөөдэдэг, мүн бэлэдхэһэн модо, түлеэгээ бусад организаци, предприятинуудта худалдажа байдаг нютагай промышленностиин предприятинуудые, райтоп «Боевик» гэжэ олзоборилгын артель хоёрые мүн лэ нэгэдүүлжэ боломоор. Иигэжэ жэлдээ 30—40 мянган түхэриг алмагдахаһаа гадна, олзоборилгын артелиин дүүргэхэ ажал-ябуулга нилээд үргэдхэгдэхэ юм.

Захиргаанай аппарат сомор, гаргаша багатай болгохо, үлүү жэжэхэн предприяти, эмхи зургаануудые усадхаха тухай асуудал мүнөө үедэ ехэ удхашанартай гээшэ.

Закаменская правда

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» партиин ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдые Мылэ-Бортын долоон жэлэй һургуулиин багшанар болон һурагшадай түрэлхид үнэн зүрхэнһөө һайшаана гэжэ **«Закаменская правда»** газетэ бэшэнэ.

—Һурагшадые ажал хэхэ дуратайгаар хүмүүжүүлхын тула һайн материально-техническэ база хэрэгтэй,—гэжэ тус һургуулиин директор К. Сонголов хөөрэнэ. Урдань тус һургуули гар ажал хэхэ, политехническэ кружогой хэшээл үнгэргэхэдэ хэрэглэгдэхэ тон шухала түхеэрэлгэшье үгы байгаа. Харин нёдондо модо дархалалгын болон слесарна һуралсалай мастерской бариха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлыт гэһэн гуйлтатайгаар «40 лет Октября» колхозой правленидэ тус һургуулиин багшанар хандаһан байгаа. Иимэ мастерской барихын тула колхозой правлени барилгын тусхай бригада үгэһэн, хэрэгтэй бүхы материалаар хангаһан юм. Дүршэлтэй барилгашан Д. Ж. Аюшеевэй хүтэлбэрилдэг тус бригада 98 дүрбэлжэн метр талмайтай мастерской богонихон болзор соо барижа дүүргээ. Энэ барилгада һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Мүнөө тус мастерской электрын хүсөөр хүдэлдэг хюрөөтэй, электромотор, токарна станок гэхэ мэтэ түхеэрэлгэтэй. Иигэжэ ехэ гаргаша хэнгүй, колхозой хүсөөр тусхай мастерской баригдаһан байна.

Һайнаар түхеэрэгдэһэн модо дархалалгын болон слесарна тусхай мастерскойтой болоһоной ашаар һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха, ажабайдалтай холбоо барисаатай болгохо асуудал зүбөөр шиидхэгдэхэ, һурагшад ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлэгдэхэ байна.

☆

Модошодой һанамжа

Захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй тооe хороохо тухай КПСС-эй ЦК-гэй заабарие республикымнай ойн модоной промышленностиин хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө зүблөөнүүдтэ зүбшэн хэлсээд, тодорхой дурадхалнуудые оруулжа байна.

Баргажанай, Байкальска леспромхозуудай хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө суглаанууд дээрэ үгэ хэлэхэдээ дурадхал оруулна. **Турка, Баргажан голоор модо урадхуулдаг Байгалай модо урадхуулгын конторые Баргажанай, Байгалай леспромхозуудтай нэгэдүүлхэ, модо бэлэдхэлэй участогуудые хубилгажа, томо пунктнууд болгохо.**

Итанцын модо урадхуулгын участогые Итанцын леспромхозтой нэгэдүүлхэ, Үдын модо урадхуулгын конторые Онохойн модоной комбинадтай нэгэдүүлхэ гэһэн дурадхалнууд ороһон байгаа.

Дээрэ дурсагдаһан дурадхалнуудай бэелүүлэгдээд байхада, модо урадхуулгын конторын захиргаанай хүдэлмэрилэгшэд сүлөөржэ, ондоо ажалда хүдэлхэ аргатай болохо байна. Тэрээнтэй дашарамдуулан, олон мянган түхэригэй мүнгэн зөөри арьбалагдаха болоно. Модо урадхуулгын конторонуудай леспромхозуудтай нэгэдэхэдэ, модо түшаан абалгада гарадаг ехэ арсалдаан болюулагдаха юм.

С. Морозов, «Забайкаллес» комбинадай инженер.

Предприяти бүхэндэ дүүш хэрэгтэй

Үбэлэй янгинама хүйтэндэ гү, али зунай ааяма халуунда завод, предприятинуудта эршэ хүсэеэ зангидан ажаллаад, үдэшэлэн ажалайнгаа дүүрэхэдэ бүлеэн уһаар бэеэ һайса угаагаад гарахада ямар зохид байдаг бэ!

Харин зарим предприятинуудта ажаллагшад дүүшэй үгы дээрэһээ муухай хубсаһаараа гэртээ харихa баатай болодог. Тиихэдээ илангаяа холо ажаһуугшад автобус соогуур түрисэлдэжэ, муухай хубсаһаараа хүнүүдые будажархидаг байна.

Манай шэлэй заводтошье хэдэ хэдэн цехтэмнай дүүш үгы юм. Илангаяа составной цехынхид бэеэ угаангүй гэртээ хариха аргагүй байдагбди. Яахадааб гэхэдэ, шэлдэ ородог элдэб зүйлнүүдые худхахадамнай шорой тооһон ехээр гаража, хубсаһыемнай будажархидаг.

Ерээдүйн долоон жэлэй туршада манай заводой хэдэ хэдэн цех үргэдхэгдэхэ байна. Тэрээнтэй дашарамдуулан, **цех бүхэндэ дүүш,** сэбэр хубсаһа хадагалха шкафуудые түхеэрхэ шухала гэжэ һанагдана.

Шэнэ предприятинуудые барихадаа, хуушануудыень үргэдхэхэдөө дүүшнүүдые цех бүхэндэ бариха тухай асуудалые 1959—1965 оной түсэб дотор хараалбал зүйтэй байгаа.

И. Ритолчина, шэлэй заводой хүдэлмэришэн.

Профсоюзай обкомой пленум

Партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдээр профсоюзай организацинуудай урда шэнэ зорилгонуудай табигдаһан тухай, мүн соёлой гурбан жэлэй доботолгоор абаһан уялгануудай дүүргэлтэ тухай асуудалнуудые һаяхан культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой пленум зүбшэн хэлсэбэ.

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ нүхэр Козловская элидхэл хэбэ. Партиин съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые арад ниитын дунда тайлбарилха, орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ ажалшадые элсүүлгэдэ профсоюзай ямар үүргэ дүүргэхэ тухай нүхэр Козловская тогтон хэлэбэ.

Соёлой гурбан жэлэй доботолгоор абтаһан уялгануудай дүүргэлтэ тухай профсоюзай Мухаршэбэрэй айкомой түрүүлэгшэ нүхэр Поворотова элидхэл хээ.

Соёл культураяа хүгжөөхэ талаар мухаршэбэрэйхидэй ямар ажал хэжэ байһан тухай нүхэр Поворотова сугларагшадта хөөрэжэ үгөө. Соёлой гурбан жэлэй доботолгын үедэ аймаг дотор культурно-гэгээрэлэй олон эмхи зургаанууд шэнээр баригдаха, энэ жэлдэ аймагай хүдөө нютагуудай айл бүхэндэ радио оруулагдаха, мүн 1959 ондо хаа хаанагүй электрын гэрэл носоогдохо гэжэ хараалагданхай. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тухай даабарита тоонуудтай танилсаһан аймагай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд шэнэ уялгануудые абажа байна. Тэдэнэр 1958 оной түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 25-да дүүргэхээр зоригжонхой.

Тус асуудалаар нүхэд Козулина (Байкало-Кудара), Жарков (республиканска библиотекэ), Ушаков (Бабушкин город), Баторов (Курумкан), Вампилов (бурят театр) болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ асари ехэ арга боломжо нээгдэнхэй

СССР гүрэнэй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй **даабарита тоонуудые** манай республикын ажалшад хүндэтэйгөөр хүлеэн, эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна. Энэ хадаа оронойнгоо бүхы экономико болон эрдэм соёлые хэзээ хэзээнэйхиһээ хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, совет арадай ажана байдалые улам һайжаруулха асари ехэ түсэб болоно. Ерэхэ долоон жэлэй туршада Эхэ оронoймнай хүсэ шадал бүри бэхижэхэ, коммунизмын орьёл өөдэ баатарай алхамаар дабшаха байнабди.

Дурсагдаһан хугасаа соо промышленностиие, илангаяа хүндэ индустриие булюу ехээр хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха юм. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахымнай үйлэдбэри хүсэн түгэсөөр хүгжөөгдэхэнь.

Һүүлэй 4—5 жэл соо хүдөө ажахымнай гайхамшаг амжалтануудые туйлаһаниинь мэдээжэ. Манай орон дотор 6 мянга гаран совхоз, 70 мянга гаран колхозууд хүдөө ажахын зүйлнүүдые урда урдынхиһаа үлүү ехээр абадаг болонхой. Үнгэрһэн табан жэлэйхитэй сасуулбал, орооһо таряа ургуулан абалга 38 процентээр нэмээ, техническэ ургамалнууд баһал ехээр абтадаг болоо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ 36 миллион гектар шэнэ, залууг газар элдүүрилэгдэн ашаглагдаад, олон миллион пүүд орооһо таряан үлүүлэн абтадаг болоһон байна. 1958 ондо шэнэ газар ашаглаһан районуудһаа 2 миллиард пүүд таряан абтаа. Тиигэжэ ороной зүүн зүгтэ талха таряанай база байгуулагдаба. 1953 ондо оройдоо 652 миллион пүүд таряанай абтаһыень һанана бэзэт.

Тэрэшэлэн мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ горьтой амжалта туйлагдаа. Һүүлэй табан жэл соо малаймнай тоо олошороо, ашаг шэмэнь дээшэлээ. КПСС-эй ЦК-гэй 1955 оной январьда болоһон Пленумэй даалгабари һү һаалгаар 3 жэл урид, 1957 ондо дүүргэгдээ һэн. 1958 ондо үнеэн бүриһөө 1900 литр һүн һаалгадаха гэхэ гү, али 1953 онойхиһоо 87 процентээр нэмэхэ болоно. Мяхан, һүн, нооһон, үндэгэн баһал ехээр абтадаг болонхой.

Хүдөө ажахыгаа хүгжөөлгөөр манай гүрэн Америкые хүсөөд, ахижа байна. Һүүлэй 4 жэл соо Америкын хүдөө ажахыһаа абтадаг продукциин жэлэй 1,1 процентээр нэмэхэдэнь, харин Советскэ Союзда—7,1 процентээр нэмэһэн байха юм.

Газар таряалангаа эрдэм ухаанай заабариин үндэһөөр эрхилжэ, хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай абтасые улам дээшэлүүлхэ зорилго табигдаа. Уһалагдадаг газарай талмайе үргэдхэхэ, нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэжэ, **ерэхэ долоон жэлэй эсэстэ жэл бүри 10—11 миллиард пүүд таряа абадаг болохобди.** Техническэ ургамалнууд, хартаабха, огородой эдеэн нилээдгүй ехээр абтадаг болохо юм.

Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөһэнэй ашаар **Советскэ Союзнай таряа, хартаабха, сахар, мяха, һү, нооһо абалгаар 1965 ондо Америкын хэмжээндэ хүрөөд, ахижа гараха байха.**

Бурядай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ шэнэ долоон жэл соо угаа ехэ зорилго табигдана. Хүдөө ажахын продукци абалгаар мүнөө манай республика Россин Федераци доторхи түрүү область, хизаарнуудһаа горьтойгоор гээгдэнхэй. Энэ гээгдэлээ усадхан зайсуулхын тулада Бурядай АССР-эй хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ ёһотой болоно. **1957 онойхитой сасуулбал, 1965 ондо орооһо таряа хоёр дахин ехээр, сахарай свёкло 7,6 дахин, хартаабха 9,2 дахин, овощь 4,7 дахин, мяха 2,9 дахин, һү 2,6 дахин, нооһо 3,7 дахин ехээр абаха болонобди.**

Таряанайнгаа талмайе үргэдхэһэнэй, ургасыень дээшэлүүлһэнэй ашаар элбэг дэлбэг ургаса абтадаг болохо ёһотой. **1965 ондо гектар бүриин 10,8 центнер таряан, 120 центнер хартаабха, 140 центнер газарай эдеэ абахаар хараалагдана.** Уһалагдадаг газар үргэдхэгдэжэ, шэнэ газар ашаглагдажа, колхоз, совхозуудта зүб севооборот нэбтэрүүлэгдэжэ, таряанай ургаса дээшэлүүлэгдэхэ байна. Түрүү колхозууд, бригаданууд мүнөөшье горьтой ургаса абадаг болонхой. Жэшээнь, Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхоз 1957 ондо дунда жэшээгээр гектар бүриин 14,7 центнер таряа (тэрэ тоодо тарилгын бүхы талмайһаа 17 центнер шэниисэ) абаһан байгаа. Иволгын аймагай «Коммунизм» колхоз газарай эдеэнэй баян ургаса жэл бүри абадаг. Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хартаабхашадай звено (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Макарова) жэл бүри баян ургаса абадаг юм. Иимэ колхоз, бригаданууд олон. Эдэнэрэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ, гээгдэжэ ябагшадые урагшань татаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абадаг болохын түлөө тэмсэхэтээ хамта, ажахынгаа шэглэлые болгоомжотойгоор, зүбөөр тодорхойлхо шухала гэжэ һанагдана. Аймаг, колхоз бүхэндэ зөөри, хүсэ багаар гаргаад, ямар зүйлэй эдеэ хоолой ехээр абтаха байһые хаража үзэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, **город шадарай колхозууд эртын овощь, хартаабха ургуулха аргатай байна бшуу. Тала газартай районуудта нарин нооһотой хони үсхэбэрилдэг болохо, мал ажал ехэтэй (жэшээнь: Ярууның, Закаменай) аймагуудта мяханай мал үсхэбэрилхэ, Бичурын аймагта сахарай свёкло үшөө ехээр таридаг болохо** гэхэ зэргээр үнинэй хараалагдаһаншье һаа, хүсэд бэелүүлэгдээгүй хэмжээнүүдые хүсэндэнь хүргэхэ шухала гэжэ һанагдана.

Манай республикын зарим нютагуудта элдэб бэрхэшээл тохёолдодог байна. Жэшээнь, зарим жэлдэ хура бороон бага орожо, газарай хүрьһэн хаташаха мэтын гай гасалан дайралдадаг гээшэ. Эдэ бүгэдые зайсуулха хэрэгтэ, газар таряалан болон мал ажалаа тон зохистой арга методээр эрхилхэ хүдэлмэридэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулагдаха ёһотой.

Республикынгаа мал ажалые хүгжөөлгын талаар иимэ зорилго табигдана: эбэртэ малай тоо 25,6 процентээр, гахайн тоо 67,3 процентээр (тэрэ тоодо колхозуудта 26,6 процентээр), хонидой тоо 2,3 дахин олошоруулагдахаар хараалагдана. Долоон жэлэй эсэстэ манай республика хони үсхэбэрилдэг шэглэлтэй болохо байна. Энэ үе соо үхэрэй, гахайн мяха ехээр абаха арга хангагдаха, 1957 онтой сасуулбал, мяхан—3 дахин, һүн—2,6 дахин, нооһон 3,6 дахин ехээр абтаха. Үнеэдэй тооe олошоруулжа, ашаг шэмыень арьбадхажа, һү ехээр һааха гэбэл: **колхозуудай үнеэн бүриһөө 2000 литр, совхозуудай—3000 литр һаагдадаг** болохо. Эды шэнээн һүнэй һаагдаха арга боломжын бии байһые манай түрүү колхозуудай дүй дүршэл харуулна.

Хонидой тооe олошоруулжа, нооһон ехээр хайшалагдаха: колхозуудай хонин бүриһөө 3,4 килограмм, совхозуудай—4 килограмм нооһон хайшалагдадаг болохо.

Адуу малдаа үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болоол һаа, һүн, мяхан, тоһон, нооһон ехээр абтаха байна. Сабшалан, хадалангай ургасые дээшэлүүлхын тулада зохихо хэмжээ абаха, тэжээлэй ургамал ехээр тариха, орооһо таряанай зүйл бардам хүрэхөөр бэлдэдэг болохо шухала. Силос болгохын тула кукурузын баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди. Манай эндэ кукурузын ехэ ургаса абаха арга боломжын бии байһые түрүү звенонууд гэршэлэн харуулаа.

Эдэ зорилгонуудые дүүргээд байхадаа, манай республика хүгжэнги хүдөө ажахытай, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг ехээр абадаг хизаар болохонь дамжаггүй.

В. ДЕРЮГИНА, Бурядай АССР-эй габьяата агроном.

Һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

☆

ҮХИБҮҮДЭЭ ЭРДЭМ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ, АЖАЛДА АБЬЯАСТАЙ БЭРХЭ БАЙХААР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭЕ

☆ ☆

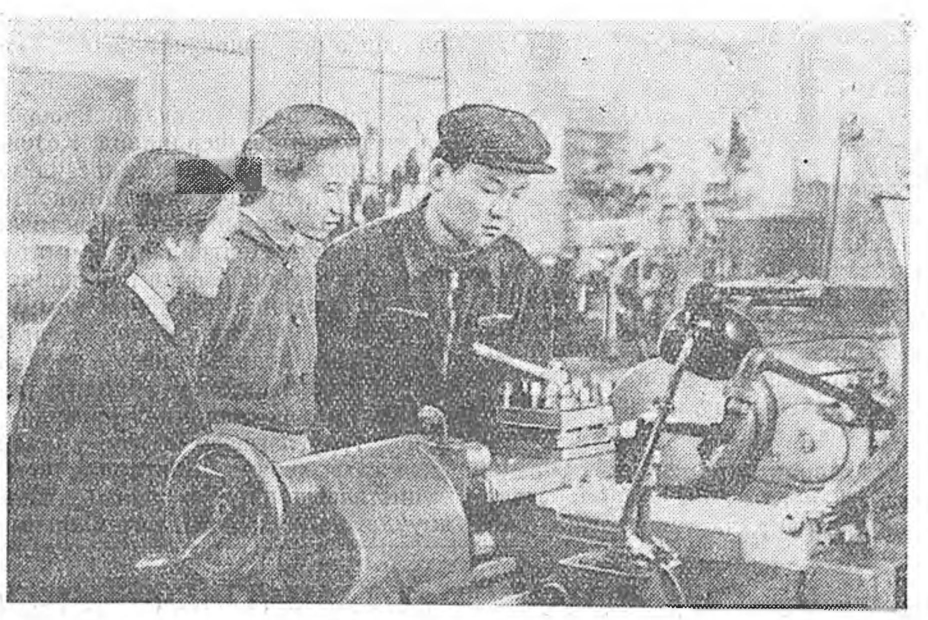
...Хэлэ үзэлгые зүбөөр тодорхойлхо

...ПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Ми...рнүүдэй Соведэй тезисүүдые ...эн хэлсэлгэтэй дашарамдуу... бурят һургуулиие шэнэдхэн ...уулха асуудалаар хоёр дурад...руулха байнаб.

...Хүн зоной (тэрэ тоодо үхи...эй түрэлхидэй) эрдэм болбо...лой дүшөөд онойхиһоо һураг...дэшэлһэн, аймагуудай түб га...уудһаа байтагай колхозуудта... бурят бэшэ үндэһэ яһатан зо...лон болоһон, хэрэг ябуулгаяа ...хэлэн дээрэ хүтэлдэг болоһон ...һээ ород хэлэ ойлгохогүй, ба...гааршье һаань хэлэжэ шадаха...үн бурядуудай дунда хомор ...а. Һургуулида анха түрүүн ...эн 7 наһатай үхибүүдэй олон... гэр бүлэдэ хамаатай үгэнүү...ородоор мэдэдэг, бага сага ал...айгааршье һаа, хэлэдэг бшуу. ...уулиин багшанарайшье зааха, ...аха мэргэжэл шадабаринь ни... һайжараа. Тиимэһээ бурят ...уулида бэлэдхэлэй класс байл..., һурагшадай нэгэ жэлыень ...дэ бараһанай хэрэггүй. Зүгөөр ...һургуулида (тусхайлан хэлэ... 1—3 классуудта) бурят, ород ...эр грамматикын теоретическэ ...алнуудые шудалангүй, харин ...хэлэнүүдээр хэлэжэ, уншажа, ...жэ шадаха дүй дүршэлтэй ...охые хараалха шухала. Тиигэ... хэлэнүүдые үзэхэ сагынь нэгэ ... хорожо, һурагшадай ажал ...ярхэ һэн.

...Бурят найман жэлэй һургуу... 1—5 классуудта ород, хари хэ...ээ бэшэ бүхы предмедүүдые ...т хэлэн дээрэ заагаад, зургаа... классай хахадһаа эхилжэ, бу... хэлэн дээрэ хүсэд һайнаар ...үлан хэлэхэдэ түбэгтэй пред...үдые (алгебра, геометри, фи... хими г. м.) ород хэлэн дээрэ ...аг болохо, тэдээгээр үзэхэ ...үдые оршуулаабди гэжэ бу... ородоор холин ормолохоёо ...бол дээрэ. Долоодохи класста ...т хэлэнһээ бэшыень, гол түлэб ... хэлэн дээрэ зааха, заримдаа ...т хэлые хамһабари болгон хэ...жэ. Наймадахи класста бурят ... литератураһаа бэшые сэбэр ... хэлэн дээрэ зааха. Тиигэбэл ...т хэлэнһээ ород хэлэн дээрэ ... ябадал түбэггүй боложо, ...н жэлэй һургуули дүүргэһэн ...үүл саашаа хүдэлхэ, һураха...далдахагүй һэн.

Д. Дугар-Жабон.
Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын 2-дохи һургуулиин 9-дэхи классай һурагшад Нина Попова, Лида Бекешева гэгшэд судна заһабарилгын заводто ерэжэ, токариин ажалда һуралсана. Һургуулиинхидые энэ мэргэжэлдэ заводой эрхим токарьнуудай нэгэн Дашинима Дамбаев һургана.
А. Мантаевай фото.

Байкало-кударынхид һайшаана

Аймаг соохи һургуулинуудай директорнүүд, эхин һургуулиие даагшанар, мүн аймагай эдэбхитэд һаяхан Байкало-Кудара тосхондо сугларжа, «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

Оймурай дунда һургуулиин директор нүхэр Н. Н. Жергалов, Шергинскэ долоон жэлэй һургуулиин директор И. И. Костриков үгэ хэлэхэ зуураа, тэдэ һургуулинуудта эмхидхэгдэһэн һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд үнгэрөөшэ жэлэй турша дотор колхозуудта нилээд ехэ туһа хүргөө, үхибүүдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ажал ном хоёрой адли үүргэ дүүргэдэгынь дүй дүршэл дээрэһээ элирээ, дунда һургуули дүүргэһэн олонхи хүбүүд, басагад колхоз, РТС-үүдтэ хүдэлжэ эхилээ гэжэ тэмдэглээ.

АймОНО-е даагша Д. П. Ажеев һургуули тухай тезисүүдые аймаг соохи һургуулиин багшанарай бүрин һайшаан дэмжэжэ байһан тухай мэдүүлбэ. Байкало-Кударын аймагай багшанар, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд барандаа үхибүүдтээ хоёр шатаар дунда эрдэм олгуулха гэһэн һанамжые зүбтэйдэ тоолоно.

Байкало-Кударын ажалшад Корсаково, Кудара, Оймур тосхонуудаар тусхай мэргэжэл олгуулха дунда һургуулинуудые нээбэл, Шергинскэ, Сухинска, Фофоновско долоон жэлэй һургуулинуудые найман жэлэй политехническэ һургуулинууд болгоо һаа һайн һэн гэжэ һанамжална.

Т. Шангаев.

Һургуулида ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нилээд һайжаруулха хэрэгтэй. Һурагшадые хүмүүжүүлхэдээ, эрдэм ухаанда, ажал хүдэлмэридэ тэдэниие дуратай болгохо, ажалша хүнүүдые хүндэлдэг болгон һургаха, һурагшадые коммунистическэ үзэл бодолтой болгохо, коммунистическэ жаяг заршамые тон наринаар сахидаг байхаар, Эхэ орондоо, арад зондоо хизаарлашагүй үнэн сэхэ байхаар, пролетарска интернационализмын үзэл бодолтойгоор тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

Хүн болохо багаһаа...

...үбүүдтэ эрдэмэй эшэ үндэһэ ...үүлхын хажуугаар, тэдэниие ...а дүршүүлхэ тухай тезисүүд ...элэгдэһэниие һайшаанаб.

...икум, институт дүүргэһэн хү... басагад колхоз, совхоз, завод...дэлхэеэ ошоходоо, зарим ...а адууһа мал гү, али орёо ...то станок харагүй байдаг. ... хүнүүд ажал хүдэлмэри мэ...йһөө гадна, хүдэлмэришэд, ...нигуудай байдалые һайн ...дөггүй дээрэһээ заримдаа ал...ойрог ааша гаргадаг байха ...ара ажалда бэрхэ, эрдэм ехэ...үнүүдые бэлдэхын тулада үхи...е мэдэрэл орохоһоонь хойшо ...а дуратайгаар хүмүүжүүлхэ ... түрэлхидэй урда табигдаха .... Үхибүүнэйнгээ бүри багахан ...дань, хүбүүн, басаганай ил...йгөөр, аяга табаг угаалгаха, ...и хэбтэрииень хуряалгаха, ... буруу харюулгаха, хахалһан ...гэртэ оруулуулха гэхэ мэтын ... ажалда шадал шэнээн соонь ...дуулдаг болохо хэрэгтэй. ...олон хэлэхэдэ, үхибүүд һур...а орохоһоо урид шадалайн...эргээр эхэ, эсэгэдээ туһалдаг: ...зэргэ гар үзүүрэй ажал хэжэ ...даг болодог һаань ехэл һайн ... һэн. **Һургуулида ороодүй ...үдые гар үзүүрэй ажалда ...үлхэ минимум бии болгобол ...!** Бага балшарһаа ажалда ...агүй хүн ехэ болоһон хойноо ... хэхэдээ гэдэргээ таталдан... хүдэлдэг ушар үзэгдэдэг.

...сүүд дотор басагадые гэрэй ...а һургаха тухай хэлэгдэһэн ...шье, хүбүүдые гэрэй ажалда ...ха тушаа хэлэгдээгүй байһа... һанаанда тааранагүй. Юун...хэдэ, хүн зоной ажабайдалда ...лдодог тоолошогүй олон уша... харахада, эдеэ шанаха, ...а угааха, нарай үхибүү ха...лха гэхэ зэргын гэр соохи ...ые эрэ хүнэй хэжэ шададаг ... ехэ һайн байгаа. Ушар тиимэһээ **имагтал басагадые бэшэ, мүн хүбүүдые гэрэй ажалда бага зэргэ һургалсадаг болоо һаа һайн байха.**

«Өөхэн соохи бөөрэ, үндэгэн соохи уураг» гэхээр үнжэгэн хүнүүд мүнөөшье хаа яа дайралдана гэнэбди. Саашадаа һурагшадые ажалда дүршүүлхын хажуугаар, тэдэнэй бэе махабадай хүмүүжүүлгэдэ айхабтар ехэ анхарал табимаар. Гэхын дашарамда **үхибүүнэй һургуулида орохоһоо үрид бар хүсыень, бэе махабадыень бэхижүүлхын тулада мүн спортын минимум тогтоогоод, тэрээгээр багахан үхибүүдээ хүмүүжүүлхые һанамжалаа һаа яахаб?**

Үхибүүдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ гансал түрэлхидэй бэшэ, бүгэдэ нийтын зорилго бололсоно. Ушар иимэһээ багахан наһатай, мүн һургуулида һурадаг үхибүүдэй тамхи татаха, нийтын эдлэл эбдэхэ, автомашинын хойноһоо шэргүүсэлдэхэ, гал түлижэ наадаха гэхэ зэргын аяг зан гаргажа байхадань, олонхи ушарта ехэ хүнүүд тэдэниие хоридоггүй гү, али хараашагүй болоод үнгэрдэг байһаниинь халагламаар. Үхибүүдэй буруу ааша гаргажа байхадань, хэрэгсээнгүй орхиһон хүнүүдтэ яла түлүүлдэг болгоо һаа яахаб? Юундэб гэхэдэ, **общиствын багахан гэшүүнэй эхэ, эсэгын хараанһаа холо ябаад, буруу ябадал гаргажа байхада, хорижо болюулаагүй ехэ хүн** харюусадаг болоходоо яаха юм.

Һургуулинууд бултадаа политехническэ шэглэлтэй болохо гэлсэнэбди. Тиихэдэ бэе муутай гү, али багадаа сулажаагүй үхибүүдые ажалда ехээр хабаадуулжа, бэеыень муудуулуужан гэжэ түрэлхид һанаата болоходоошье магадгүй. Ушар иимэһээ **политехническэ һургуули бүхэн врач фельдшер хоёртой байдаг болоо һаань һайн байгаа.** Тэдэнэр үхибүүдые эмшэлхэһээ гадна, һургуулиин болон үйлэдбэриин газарнуудаар ариг сэбэрые сахюулха, санитарно-һэргылэлгын хэмжээ абаха, ондоошье туһаламжа үзүүлхэ гэхэ мэтын уялгануудтай байха болоно.

Багшанар хаа хаанагүй олон болоо. Зүгөөр эдэнэй дунда, сэхыень хэлэхэдэ, ажалда дүршэлтэйшүүл мүнөөдөө үсөөн байха. Тиимэ хадань **багшанарые шэнээр шэлэн абахын тулада министерствын комисси бии болгоходо яахаб?** Энээнһээ гадна нютагай хүн зондо хүндэгүйшэг болоһон хүнүүд багшалдаг ушар тохёолдоһоор. Тиимэшүүлые һургуулиһаа холодуулха хэрэгтэй. Ерэхэ һуралсалай жэлдэ хүдэлхэ багшанарые эртээнһээ бэлдэхэ шухала. Мүнөө хүдэлжэ байһан багшанар бултадаа хүрэ хүрэһөөр үхибүүдые ажалда дүршүүлжэ шадахань бэрхэтэй. Тиимэ хадань, багшанарай политехническэ мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудые зундаа нээбэл тааруу байха бэлэй. Тэрээнһээ гадна арадай ажахыда хүдэлжэ байһан инженер, зоотехник, ветврач гэхэ мэтэ мэргэжэлтэдые һургуулида хүдэлгэжэ эхилбэл зохистой ха. Тэдэниие багша болгоходоо, эгээл һүүлдэ хүдэлжэ байһан салингыень үгэдэг байха, мүн зундаа богони болзортой курсануудта һургаха ёһотой гэжэ һананаб. **Ерэхэ жэлэй һуралсалай эхилхэһээ урид багшанарай политехническэ мэргэжэл дээшэлүүлхэ, мүн һургуулида хүдэлхэ мэргэжэлтэдые багшалха мэргэжэлтэй танилсуулхаар курсануудые Гэгээрэлэй министерствын эмхидхээ хада политехническэ һуралсал зүб замдаа гаража үгэхэ һэн гэжэ һанахаар.**

Эрдэмтэй, алибаа ажалда бэрхэ хүнүүдые хүмүүжүүлхын тулада үхибүүдые багахан байхаһаань ажал хүдэлмэридэ дүршүүлхэ шухала. Хүн болохо багаһаа...

Д. Доржиева, гэрэй эзэн эхэнэр.
Улан-Удэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Уһалууридa анхаралаа горьтойгоор хандуулха

Иволгын аймаг город шадархи аймаг туладаа ехэхэн талмай дээрэ овощь, хартаабха таридаг, һү ехээр һаадаг юм. Тиимэһээ һаяхан боложо үнгэрһэн аймагай партийна конференци эдэ асуудалнуудта гол түлэб анхаралаа хандуулһан байна.

Элидхэлшэ КПСС-эй айкомой секретарь **Д. Эрдыниев,** мүн үгэ хэлэһэн делегадууд хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа аймагта туйлагдаһан зарим тэды амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, мал ажал хүгжөөхэ, овощь, хартаабха, ороһо тарианай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бии байһан дутуу дундануудые хурсаар шүүмжэлбэ. Нэн түрүүн сабшалан, таряалан уһалха тушаа горьтой хэмжээн абтанагүй.

Уһалагдадаг газарай талмай үргэдхэхэ тушаа аймагта һүүлэй 2 жэлэй туршада бага зэргэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Энэ хэрэгтэ хамтадаа 1,4 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байна. Тиигэжэ уһалагдадаг газарай талмай 6 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ, сабшалангай ургаса 2 дахин нэмээ. Энэ жэлдэ сагай уларилай хэды муу байбашье, гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер үбһэн хуряагдаһан байха юм. «Заветы Ильича» колхоз сабшалангай бүхы талмайһаа га бүриин 16 центнер үбһэ абаһан байна. Тиихэдэ зарим луговодууд бүришье һайн амжалта туйлаа. «Улаан Оронго» колхозой луговод Л. Кишиктуев 75 гектарта га бүриин 55,1 центнер үбһэ ургуулаа. Га бүриһөө 35—65 центнер үбһэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой луговодууд Гармажапов, Санжиев, Максаров, Пурбуев, Лазогой нэрэмжэтэ колхозой луговодууд Москвитин, Загузин болон бусад ургуулһан байна. Гэхэтэй хамта аймагай колхозуудтахи уһалууриин системэ хүсэдөөр ашаглагданагүй, уһалагдадаг газарай талмай бага байһаар. Теэд хододоо ган гасуурта дайралдадаг энэ нютагта тус асуудал шиидхэгдээгүй болбол нийтын малда тэжээлэй һайн база байгуулхань, овощь, хартаабхын баян ургаса хуряахань бэрхэтэй.

—Ойрын 2—3 жэлэй туршада хонидойнгоо тоо толгой 2 дахин олошоруулжа, 26 мянгада хүргэхэ, жэлдээ 5—6 мянган центнер овощь хуряадаг болохо арга боломжо манай колхоздо бии,—гэжэ делегат **Д. Ц. Баирбиликтуев** хэлэбэ.—Тиигэбэл колхозоймнай жэлэй олзо доход 10 миллион түхэригтэ хүрэхэ болоно. Хараалһан түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэмнай манда туһаламжа хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ колхоздомнай хоёр мянга хахад гектар талмай уһалагдана. Теэд уһалалга хуушан аргаар хэгдэнэ. Мүнөө бидэнэр өөһэдынгөө хүсөөр ехэ хүдэлмэри захалха аргагүйбди—газарнайшье шэнжэлэгдээгүй, газар малтаха машинашьегүйбди. Хэрбээ уһалууриин системэ барюулха гээ һаа, манда мүнгэн зөөришье байха. Мүнөө бидэнэр 500 мянган түхэриг хүрэтэр мүнгэ иимэ хүдэлмэридэ һомолхо аргатайбди. Оронгын, Гильбэрын нуганuудые уһалдаг болохо асуудал партиин айкомой, аймгүйсэдкомой шангаар табиха сагынь болоо.

Уһалууриин шэнэ һубагуудые барижа байхатаяа хамта, хуушануудаа һайнаар һэльбэн заһаад, таряалан, сабшалангуудаа хүсэдөөр уһалха хэрэгтэй байһан тухай делегат нүхэр **Врублевская** хэлэбэ. Энэ жэлдэ аймаг дотор аяар 1200-гаад га таряалан уһалагдаагүй орхигдошоо. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 180-аад гектар таряалан уһалха аад, оройдоо 40-өөд гектар уһалаа. Уһалууриие тоодоггүй дээрэһээ колхоз мүнөө жэл гектар бүриһөө оройдоо 4 центнер ургаса хуряагаа, 200-гаад гектарта кукуруза таряад, юушье хуряагаагүй.

Аймаг дотор уһалууриин шэнэ һубагуудые татаха, намаг газарнуудые хатааха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. 2400 гектар газар уһалагдадаг болохо, 2500 гектар газар хатаагдаха ёһотой. Иволгын уһалууриин комплексно системэ татагдажа байнхай. Теэд республиканска хэдэн организацинуудай гэмээр газар малтаха хүдэлмэри удааруулагдана.

Аймагай хүтэлбэрилхы организацинуудай, тусхайлбал, хүдөө ажахын инспекциин, тэрэнэй мелиораторнуудай муугаар хүдэлмэрилдэгые нүхэр **Черненко** шүүмжэлбэ.

—Манай Краснояровска уһалууриин системые хаража үзөөд, заабари, туһаламжа үзүүлхын тула мелиораторнуудые эльгээгыт гэжэ аймгүйсэдкомдо хэды дахин хандажа, сүхэрөөбди,—гэжэ тэрэ хэлэбэ, теэд гуйлтадаа харюушье абаагүйбди, мелиораторшье ошоогүй. Һандаржа байһан хуушан һубагаа заһабарилжа шадаагүй дээрэһээмнай Красноярово горхоной уһан тала руу урдажа, огороднай хаташана. Иигэжэ байхадаа городто дүтын аймаг гээшэбди, овощь ехээр ургуулдаг болохо ёһотойбди гэлдэжэ байжа хөөрэлдэгшэмнай миил шашалдаан болошоно бэшэ аал?

Огородой газар уһалалгые оньһожоруулха шухала байһан тухай «Коминтерн» колхозой огородой бригадын бригадир **Г. Цыренов** хэлэбэ.

Гол, горхонуудайнгаа уһые гүйсэдөөр хэрэглэжэ, эрье үндэртэй газарһаа уһа оньһон аргаар өөдэнь гаргажа, таряалан, сабшалангуудаа ехээр уһалдаг болохо хэрэгтэй байһан тухай олон хүн хэлээ. Энэншье зүбтэй. Юуб гэхэдэ, эндэхи нютагууд ехэнхидээ гандадаг байна бшуу. Хамаг найдабари—уһалуурида.

Тиимэһээ бусад асуудалнуудай хажуугаар газар уһалалгада онсо шухала анхаралаа табижа байха гэжэ конференци тогтоол соогоо бэшэһэн байна. Шэнэ һубагуудые малтаха, намаг газарнуудые хатааха хүдэлмэри түргэдхэхэ, хуушануудые һэльбэн заһажа, һайнаар хэрэглэжэ байха тушаа партиин айком, советскэ, хүдөө ажахын органууд зохихо хэмжээ абажа, энэ шухала хүдэлмэриие ходо хинан шалгажа байха ёһотой.

***

Эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Д. Ц. Ринчино,** хоёрдохёор—нүхэр **А. И. Поздняков,** секретаряар нүхэр **Р. Д. Митропольский** һунгагдаба.

Хүтэлбэриин арга методые һайжаруулха

Һая Ахын аймагай партийна конференци боложо, КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Ренчинов** тоосоото элидхэл хэбэ.

Хүдөө ажахы, соёл культурые хүгжөөлгэдэ бии байһан горьтойхон дутагдалнуудые элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэһэн хүнүүд элирүүлээ. Аймагай нэгэшье колхоз мал ажал хүгжөөхэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргээдүй. Малһаа ашаг шэмэ урдынхяараал багаар абтана. Гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө нэгэшье колхоз дүүргээдүй байһаар.

Гол түлэб мал ажал эрхилдэг энэ аймагта малай тоо толгой юундэ олошорноогүйб, ашаг шэмэ багаар абтанаб гэхэдэ, партиин айком, аймгүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын инспекци хүдөө ажахыгаа муугаар хүтэлбэрилнэ. Үгэ хэлэһэн олон делегадууд партиин айкомой, хүдөө ажахын инспекциин хүтэлбэрилэгшэдые шангаар шүүмжэлээ.

— Хүдөө ажахын инспекци, тэрэнэй начальник нүхэр Целовальников колхозуудые хүтэлбэрилжэ биранагүй, нютаг нютагуудта юунэй боложо байһыешье мэдэнэгүй, телефоноор зандархаһаа бэшэ, колхозуудай правленинүүдтэ мүртэйгээр туһалнагүй. Инспекциин, тушаалта хүдэлмэрилэгшэдэй ажалаа ябуулжа шадангүй, даалгагдаһан хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандажа байхадань аймгүйсэдком, мүн партиин айком тэдэнэй муу хүдэлмэритэй эбсэнэ,—гэжэ «Коминтерн» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Бугалов** хурсаар шүүмжэлбэ.

Ажал хүдэлмэреэ хайшан гээд һайжаруулха тухайгаа хэлэхэ ёһотой гэжэ һанажа байтар нүхэр Целовальников үгэ абаад, КПСС-эй айкомой, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй ажал-ябуулгые магтажа, һаймһаржа захалшоо. Һүүлээрнь аймагай мал ажалай гээгдэжэ байһан шалтагааниие элирүүлхын орондо, хүн бүхэндэ мэдээжэ болонхой, үнеэдые тугалгүйгөөр һааха арга тухай «лекци» уншажа ороһон байна.

Нийтэ-политическэ хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай делегадууд нүхэд **Жапов, Марзаев, Савельев, Свиридов** гэгшэд хэлээ. **КПСС-эй айкомой зүгһөө эрилтэ табигдадаггүй, хүтэлбэрилэгдэдэггүй байһанһаа боложо культурын, хэлхеэ холбооной таһаг, «Знани» гэжэ бүлгэмэй аймагай таһаг муугаар ажаллана.** Шэнэ картинанууд үсөөн харуулагдана, почто удаанаар зөөгдэнэ, лекци үсөөн уншагдана.

***

Һүүлээрнь эмхидхэлэй пленум боложо, партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **П. Э. Ренчинов,** хоёрдохёор—нүхэр **П. С. Урбанов** һунгагдаа.

ЭГЭШЭ, ДҮҮНЭРЭЙ МҮРЫСӨӨН

Хүдөө ажахын гол һалбари—мал ажалые саашадань бүри эршэмтэйгээр хүгжөөхэ тухай партиин ЦК-гэй 1953 оной сентябриин Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын тула хэмжээнүүдые хараалжа, мал ажал дээрэ хүнүүдые нэмэжэ эльгээхэ тухай асуудал шиидхэгдэжэ байба. Мал ажал дээрэ гурбан жэлдэ хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон Долгор Бадмаева зэргэлээд һууһан Еши дүүгээ тохоноготһоонь татажа, наашань болгоод: «Манай гүүртэдэ ошожо һаалишан болохомни гэжэ мэдүүлэ, харана гүш, хүнүүд ошохомнай гэнэгүй ха юм, ши түрүүлэ, би туһалхаб» гэжэ дээрэ дээрэһээнь угзарсагааба. — Шадахагүйлби. Теэд малшадай байһаар байтарынь танайда эльгээхэ аал? Ондоо гүүртэдэ эльгээжэрхихэ. Тиихэгүйб,—гээд дүүнь арсаба.

— Намда үгэ байна. Энэ минии дүү Еши манай гүүртэдэ ошохомни гэнэ. Өөрөө хэлэхэеэ зүрхэсэнэ хэбэртэй. Бэшэгты!—гэжэ шанга шангаар хэлээд, Долгор эгэшэнь һуушоо һэн.

Тэрэ сагһаа хойшо тэбхэр 5 жэл болоо. Мүнөө Еши Будаева эгэшэтээ сугтаа фермэ дээрэ мүрысэн хүдэлнэ.—Болоо даа, эгэшынгээ хэлээгүй һаа һаалишан болохогүй байгааб. Мүнөө үнеэдые харууһалха, зүбөөр һааха, эдеэлүүлхэ мэргэжэлдэ һураһандаа баяртайб. Наһаар залуу бэшэшье һаа, үшөөл ехэл юумэндэ һураха хүсэлэнтэйб,—гэжэ һаалишан Еши мүнөө хөөрэдэг.

Бидэнэй ошоходо үдэшын һаалга дүүрэжэ, һаалишад һааһан һүеэ бүридхэлшэдэ тушаагаад, тэмдэглэдэг дэбтэрнүүдтээ бэшэжэ байгаа һэн.

— Эгэшэ аа! Малаагшанһаа хэды литр һү һаагаабта?—гэжэ Еши Будаева Долгор эгэшэһээнь асууна.

— Зургаа литр гурбан зууе һаагааб, үсэгэлдэрэйхидөө хүрэбэгүй.

Силосынь нэмээгүй һэм. Үглөө нэмэхэб,—гээд эгэшэнь харюусана.

— Битнай ягаагшанһаа зургаазургаан зууе, улаагшанһаа — зургаа нэгэ зууе, халбаахайһаа—таба хахадые һаагааб. Үсэгэлдэрэйхиһээ нэмээгээб. Иихэдээ мүнөөдэр танһаа холо үлүү һаагаа байнаб,—гэжэ дүүнь эгэшэдээ «нэрэлхээд» абана.

Үдэртөө таба, зургаан литр һү үгэдэг үнеэд олон юм бэзэ. Теэд эгэшэ дүү хоёрой үдэр бүри мүрысэн, ажаллажа байһаниинь ехэ һайшаалтай.

Тус гүүртэ Закаменай аймагай Очирихо гэжэ газарта оршодог юм. Энэ гүүртые залуу малшан Василий Дондоков даана. «Манайхид ёһотойл ажалша һаалишад юм. Малай хойноһоо үдэр һүниие мэдэнгүй ябахаһаа гадна, залуушуулые өөһэдынгөө ажалда олоор һургана»,—гэжэ гүүртые даагша хөөрэнэ.

Үнэндөөшье энэ гүүртын олонхи һаалишад залуушуул юм. Эгэшэ дүү хоёр өөһэдынгөө ажалай жэшээгээр залуушуулые урмашуулан хүдэлгэнэ. Мүнөө үнгэрһэн 10 һарын туршада эгэшэ Долгорынь 1377 литр, дүү Ешинь 1146 литр һү үнеэн бүриһөө һаажа, колхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр үнеэдтээ һү гарасынь зэргээр силос эдюулжэ эхилһээр үнихэн болоо.

— Үнеэдтэ уһа бүлеэдхэжэ, садатарнь уулганабди. Мүн үбһэ тэжээлыень тусхай табигдаһан рационой ёһоор үгэнэбди. Тиимэһээ үнеэдһээ һү һаалга зунайхиһаа доошолноогүй. Һаядаа тугаллаха үнеэд олон, тиихэдэ һү һаалгашье бүри нэмэхэл байха,—гэжэ эгэшэ дүүнэр этигэлтэйгээр хөөрэнэд.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна эхин организаци малшадтаа һара бүри нэмэлтэ түлбэрииень үгэдэг, эдеэ хоолоор хангадаг гуримтай болоо. Теэд эндэмнай магазин, улаан булан, бани баригдадаггүйнь гэмшэлтэй. Бэлэн байшан бии аад, хооһон байдаг. Лекци, хөөрэлдөөн, кино тухай мартажархёобди гэжэ эндэхи малшад гомдоно. Ажалша бэрхэ һаалишадаа анхардаггүй колхозой хүтэлбэрилэгшэд алдуугаа хэзээ мэдэрхэ юм?

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) Долгор Еши хоёр ажалдаа гарахынгаа урда тээ байна.

Д. Аюшеев, манай корр.

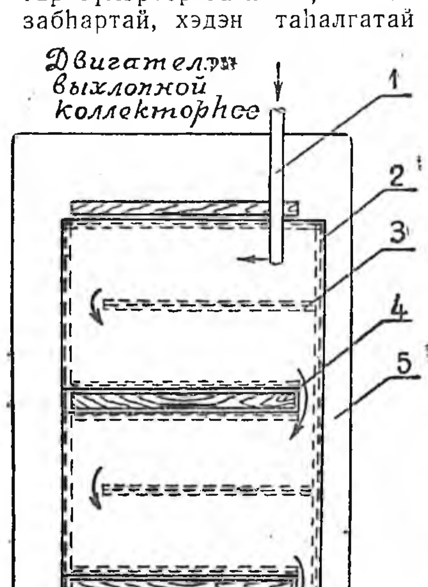
Үбэлэй сагта малда уһа зөөхэ тухай

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада зарим колхоз, совхозуу дулаанай сагта холын уһа хомортой бэлшээринүүдтэ үхэр малаа адуулха, бэлшээхэдээ уһыень автомашинаар, мори тэргээр зөөжэ үгэдэг болонхой. Теэд хүйтэнэй үедэ тэндэ үхэр мал бэлшээхэдээ уһыень миин юрын аргаар зөөжэ үгэхэнь тон бэрхэтэй болодог гээшэ. Үбэлдөө хэдэн арбаад модоной газарта автомашинаар уһа шэрэжэ абаашатар тэрэнь хуу хүрэжэ мульһэтэшэдэг, цистернынь уһаяа бүлэхэ түхеэрэлгэшье ходо эбдэршэдэг юм. Гадна хүйтэндэ хээрэ ябаһан мал мульһэтэй уһа уужа даараад, үбдэдэг, мүн тугал, хурьгашье хаядаг ушар үзэгдэдэг байна.

Тиимэһээ Зэдын аймагай Борьёогой совхозойхид үбэл холын бэлшээридэ хонин һүрэгөө адуулхадаа уһанай хүрэхэгүй тусхай түхеэрэлгэтэй автоцистернээр уһа зөөжэ үгэдэг болонхой.

Эндэхид цистернэдээ уһа эюулхэ насосоо мулталан абажа, цистернынгээ дээдэ хабхагые хиигүйгөөр хаагаад, тэрээнһээ түмэр хоолой гү, али шланг гаргажа, автомашинын двигательдэ агаар һорожо оруулдаг коллектортэй холбожо үгэнэ. Тиигээд хоёрдохи шлангаарнь гол горхонһоо уһа һоруулжа, цистернэдээ эюулдэг ушартай. Цистернынгээ уһаар дүүрэхэдэ шланг двигателиин коллекторһээ мулталагдадаг (2-дохи зураг).

Тиихэдэ цистернэ соохи уһанайнгаа хүрэхэгүйн тула цистернынгээ оёорто дооронь, гадаа тээһээнь нимгэншэг хабтагар түмэрөөр гагнажа, 30 мм. забһартай, хэдэн таһалгатай

Зураг 1. Цистернын доодо оёорто гагнагдаһан тусхай камера (дороһоонь харахада).

тусхай оёор (хүнды) хэдэг байна. Тиигэжэ цистернын доодо тээ автомашинын двигательһээ гараһан халуун газай орожо, уһа бүлеэдхэжэ байха тусхай хүнды (камера) бии болгогдоно (1-дэхи зураг). Двигательһээ гараһан халуун газ выхлопной коллекторһээ түмэр хоолойгоор ерээд, энэ хүнды руу орожо, цистернын оёор халаана. Мүн тэндэһээнь хүрэһэн газай гадаашаа гаража байха багахан нүхэн хэгдэдэг.

Иимэ түхеэрэлгэтэй цистернээр 25—30 модо газарта уһа зөөхэдэ, тэрэнь досоогоо 20—30 градус болотороо халаад байдаг юм.

И. Абзаев,
БурАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын инженер.

Зураг 2. Цистернын уһа халааха тусхай камера (хойноһоонь харахада).

Артелиин эрхимүүдэй нэгэн

Зунай аяма халуун үдэр гартаа амһарта бариһан нэгэ эхэнэрэй модон соогуур ябахадань «жэмэс түүжэ ябана гү» гэжэ һанахат. Үнэндөө тиимэ бэшэ. Нэгэ нарһанһаа нүгөөдэдэнь ерэжэ, тэндэ табяатай байһан заахан амһарта ведро руугаа эюулхэдэнэ. Тиихэлээрнь юу хэдэг, ямар мэргэжэлтэй хүн гээшэб гэжэ бүри гайхажа болохот...

Энэ нүхэрнай Заиграйн аймагай «Красный производственник» гэжэ олзоборилгын артелиин хүдэлмэрилэгшэ Цырендулма Доржиева болоно. Тус предприятиин «лесхимпром» цехтэ нүхэр Доржиева олохон жэлдэ хүдэлмэрилжэ, үнэн сэхэ ажалаараа коллективэйнгээ эрхимүүдэй нэгэн болонхой.

— Та юу хэдэг, ямар ажалтай гээшэбта?—гэжэ нүхэр Доржиеваһаа асуухада:

— Мэргэжэлшье гэхэ юун байха һэм даа,—гэжэ дарууханаар хөөрэжэ эхилнэ.—Химическэ промышленностьда хэрэгтэй нарһанай дабирхай наранда халаажа гаргадагби...

Наранда халажа гараһан нарһанай терпентин гэжэ нэрэтэй дабирхай химическэ олон зүйлэй продукци үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг байна. Яларма һайхан лак, канифоль гэхэ мэтэ нарһанай шэнгэн дабирхайгаар хэгдэнэ. Тиихэдэ терпентин синтетическэ камфор болон медицинскэ бусад эмүүдтэ, мылэ шаналгада, саарһа үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг юм.

Июнь һарын шанга наранай шаража эхилхэлээр Цырендулма Доржиева хүдэлмэриингөө гол сезонине эхилдэг байна. Наруули газарта байһан нарһадые шэлэжэ, урда хажуугайнь холтоһыень хуулажа, шүүһэнэй тусхай хобоонуудые һылэдэг. Наранай шанга элшэдэ ялагар сагаан тоһолиг зүйл

тодогдоһон амһарта руу дуһаалжа эхилдэг...

Цырендулма Доржиева энэ ажалда олон жэлдэ таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилхэ зуураа, ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Табяа шахажа ябаһан энэ новаторай суглуулһан дабирхай тоолохо болоо һаа, хэдэн мянган центнер болоһон байха. Үнгэрэгшэ зунай үедэ нүхэр Доржиева 1863 килограмм терпентин суглуулха түсэбөө 6763 килограмм хүрэтэр үлүүлэн дүүргэв. Иигэжэ ажал хэрэгтээ шэнэ амжалта туйладаг байһанайнгаа түлөө Цырендулма Доржиева нёдондо жэлдэ республикынгаа Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

Зураг дээрэ: Ц-Д. Доржиева.

С. Тюлюкин.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

✪ Зауда станциин сигналист Николай Сурикин түмэр зам дээрэ дежурилжа байтараа рельсын одхортон гантаад байһые харажархиба. Тэрээн тухай саг дарыдань дуулгажа, поезднуудые аюулһаа зайсуулба. Ажалдаа һэрэмжэтэй байһанайнь түлөө станциин хүтэлбэрилэгшэд залуу сигналистда баясхалан хүргөө.

С. Черненко.

✪ Яруунын аймгүйсэдкомой культурын таһагай олон киномеханигууд ажалшадта кино харуулха, мүнгэн зөөри элсүүлхэ жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Тэдэнэй тоодо совхозой гурбадахи фермын механик И. Заводнов, «Коммунизм» колхозой механик В. Дмитриев, Эгэтын РТС-эй клубай механик Э. Цыбенов болон бусад ороно.

В. Байбородин.

✪ Забайкальска ангай совхозой тогтохоһоо хойшо тэндэ хүдэлмэрилһэн Федот Кузьмин 70 наһа хүрэбэшье, мүнөө ажаллаһан зандаа. Совхоздо бодхоогдоһон бүхы барилгада тэрэнэй гар хүрэлсэһэн байха юм. Мүнөө гурбан секци даагаад, тэрэниие заһуулжа байна.

Н. Радионов.

✪ Зэдын аймагай эд хэрэглэгшэдэй союз Лапшиново тосхондо шэнэ магазин барижа дүүргэбэ. Мүн «Эрдэм» колхозой түб һуурин. Инзагата нютагта сельмаг баригдажа байнхай. Петропавловкын дэлгүүрэй оршондо магазин болон мүлһэ хэхэ газар баригдаа. Эндэ шэнэ столово баригдахаар бэлэдхэгдэжэ байна.

Г. Ильин.

✪ Иволгын аймагай Культурын байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн хубсаһа оёлго, эсхэлгын курса һуралсалайнгаа программа дүүргэжэ, олон эхэнэр оёдолшоной мэргэжэл шудалба.

В. Базаров.

Хилын саанаһаа

Болгариин Арадай суглаанай онсо яаралтай сесси

СОФИ, ноябриин 30. (ТАСС). Болгариин Арадай Республикын Арадай суглаанай онсо яаралтай хоёрдохи сесси мүнөөдэр болоо. Болгариин Арадай Республикын Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшые һунгаха асуудал сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Болгариин Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ Георгий Дамяновые хүдөөлүүлэлсэхээ ерэһэн гадаадын оронуудай делегацинууд, Софида байдаг дипломатическа түлөөлэлгын газарнуудые толгойлогшонор болон хүдэлмэрилэгшэд, Болгариин болон гадаадын оронуудай журналистнууд сесси дээрэ байлсаа.

Болгариин партийна, гүрэнэй ажал-ябуулагша, Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ, наһа бараһан нүхэр Георгий Дамяновай дурасхаалые депутадууд, айлшад хүл дээрээ зогсожо, минутын турша соо абяа аниргүй байжа ёһолоо.

Удаань Арадай суглаанай бюрогой түрүүлэгшэ Фердинанд Козовский Арадай суглаанай президиумэй гэшүүн нүхэр Тодор Живковто үгэ үгөө. Болгариин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Эсэгэ ороной фронтын национальна соведэй, Болгариин коммунистическэ партиин болон Болгариин газар тарялангай арадай союзай парламентска группануудай зүгһөө Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшээр болгар арадай үнэн сэхэ хүбүүн, Болгариин коммунистическэ партиин үнинэй ажалябуулагша нүхэр Димитр Ганевые һунгаха гэжэ дурадханаб гээд нүхэр Тодор Живков мэдээсээ.

Арадай суглаанай депутадууд нэрьесэ альга ташажа, энэ дурадхалые һайшаагаа. Болгариин Арадай Республикын Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшээр Димитр Ганев нэгэн дуугаар һунгагдаа.

Шэнээр һунгагдаһан Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ Димитр Ганев ехэ этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө парти болон арадта баясхалан хүргөөд, арадта алба хэхэ, социализмын илалтын эб найрамдал болон арадуудай хоорондын хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ, агууехэ Советскэ Союз түрүүтэй социалистическэ оронуудай бүлын эбдэршэгүй хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаб гэжэ тэрэ н... дуулаа.

Георгий Дамяновые хүдөөлүүлгэ

СОФИ, ноябриин 30. (ТАСС). Өөрынгөө үнэн сэхэ хүбүүн, партийна, гүрэнэй элитэ ехэ ажалябуулагша, Болгариин коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн, Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ Георгий Дамяновые Болгариин арад мүнөөдэр һүүлшын замда үдэшэбэ.

9 час 40 минута. Болгариин коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд Тодор Живков, Димитр Ганев, Райко Дамянов, Георгий Цанков, Борис Тасков, Антон Югов, Вылко Червенков, Боян Былгаранов, Иван Михайлов, Енчо Стайков, СССР-эй правительственна делегациин гэшүүн хүндэлэлэй харуулда зогсобо.

Үглөөнэй 10 часта Георгий Дамяновай бэетэй хуурсаг Арадай суглаанай байшан сооһоо гаргагдаад, томо буугай лафет дээрэ табигдаба. Георгий Дамяновай түрэлхид, ойрын хүнүүд, БКП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд, правительствын гэшүүд, БКП-гэй ЦК-гэй секретарьнууд, Эсэгэ ороной фронтын болон Болгариин газар тарялангай арадай союзай хүтэлбэрилэгшэд, Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, бусад оронуудай правительственна делегацинууд, Болгариин коммунистическэ партиин городууд болон округуудай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон бусад хуурсагай хойноһоо ябаба.

Сентябриин 9-нэй нэрэмжэтэ талмай дээрэ, Георгий Димитровой Мавзолейн дэргэдэ шаналал-гашуудалай митинг боложо, БКП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн, секретарь Боян Былгаранов үгэ хэлээ. Нүхэр Георгий Дамяновай гэнтэ наһа бараһан ушар Болгариин коммунистическэ партида, манай ороной хүдэлмэришэд болон таряашадта, бүхы ажалшадта угаа ехэ гээгдэл болоно гэжэ Б. Былгаранов мэдүүлээ. Георгий Дамянов бүхы наһан соогоо арад зондоо үнэн сэхээр алба хээ, коммунистическэ партиин агууехэ хэрэгтэ, ажалшадые сүлөөлхын түлөө, социализмын илалтын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа, халуун зүрхэеэ зорюулһан байна.

Удаань Георгий Дамяновые хүдөөлүүлгэдэ хабаадаһан СССР-эй правительственна делегациин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, секретарь Н. Г. Игнатовта үгэ үгтөө. Болгариин арадта тон ехэ гээгдэлэй болоһонтой дашарамдуулан, гүнзэгы ехэ гашуудал болон шаналые Советскэ Союзай бүхы ажалшадай зүгһөө тэрэ мэдүүлээ.

Нүхэр Дамяновай наһа барахада, болгар арад эгээн эрхим хүбүүдэйнгээ нэгые, дүлэтэ революционерые, коммунистическэ урдын гвардиин хэлбэришэгүй тэмсэлшые, Георгий Димитровой үнэн сэхэ соратнигые, Болгариин болон уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөндэ үнинэй хабаадагшые, арад зоной аша туһын тулада үнэн сэхээр алба хэхэ, социализм болон коммунизмын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ бүхы һайн һайхан ами наһаяа зорюулһан хүниие алдаба.

Түбшэн даруу коммунист, анхарал ехэтэй нүхэр, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ хизаарлашагүй үнэн сэхэ, хэлбэришэгүй марксист-ленинец, марксистско-ленинскэ теориин арюун сэбэр байхын түлөө эбсэшэгүй тэмсэлшэ гэжэ бидэнэр, советскэ хүнүүд нүхэр Дамяновые мэдэдэг байгаабди. Тэрэ иимэл зандаа манай арадай сээжэ зүрхэндэ хэ... додоо хадуугдан үлэхэл гэжэ нүхэр Н. Г. Игнатов хэлээ.

Социалистическэ бусад оронуудай делегацинуудай зүгһөө Польшын делегациие толгойлогшо, Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн И. Лога-Савиньский митинг дээрэ үгэ хэлээ. Югославиин союзна г... сэдхэхэ суглаанай түрүүлэгшын о... логшо Родолюб Чолакович, Болгариин залуушуулай коммунистическэ союзай ЦК-гэй секретарь Мара Захариева мүн лэ митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

Шаналал-гашуудалай митингын һүүлээр, хүдөөлүүлэгшэд Софиин кладбищи тээшэ аалиханаар ябаба. Тэндэ Спас Илиев—партиин Михайловградска околийска комитедэй нэгэдэхи секретарь хахасалгын тобшо үгэ хэлээ.

Гүрэнэй гимнын аялган доро Г. Дамяновай бэетэй хуурсаг могила руу табигдаа. Хүүр дээрэнь БКП-гэй ЦК-гэй, Арадай суглаанай президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө, Болгариин ажалшадай олон тоото организацинуудай, гадаадын оронуудай делегацинуудай зүгһөө веногууд табигдаа.

Дрездендэ митинг болобо

БЕРЛИН, ноябриин 29. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикада соёл культурын шэнэ үнэтэ зүйлнүүдые Советскэ Союзай дамжуулан үгэһэнтэй дашарамдуулагдан үсэгэлдэр үдэшэ Дрездендэ городой хүн зоной митинг боложо, совет арадтай хани барисаагаа улам һайжаруулха гэһэн уряатайгаар үнгэрөө гээд АДН агентство мэдээсэнэ. ГДР-эй Культурын министрын уялгые дүүргэгшэ А. Абуш, СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Г. Первухин митингдэ хабаадалсаа. Митингдэ хабаадагшад хадаа немец арадта соёл культурын үнэтэ зүйлнүүдые дамжуулан үгэһэнэйнь түлөө Советскэ Союзда баясхалан хүргөө, нүхэр Н. С. Хрущевто эльгээхэ амаршалгын бэшэг баталан абаа.

А. Абуш митинг дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Хариин сэрэгүүдэй гаргашые ФРГ-гэй саашадаа даахые Баруун Германиин бундесрат буруушаа...

БОНН, ноябриин 29. (ТАСС). ФРГ-гэй газар дээрэ байһан харин сэрэгүүдэй гаргаша хаахын тулада Германиин Федеративна Республика саашадаа мүнгэ зөөри түлэхэ ёһогүй гэжэ Баруун Германиин бундесрат (парламентын дээдэ палата) үсэгэлдэр шиидхээ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШУХАЛА УДХА ШАНАРТАЙ ҮҮСХЭЛ

Германиин дайн сэрэгтэ жүрөөдэлгые, герман үндэһэтэнэй дээрэнхы ябадалые болюулха тухай Потсдамска хэлсээе баруун гүрэнүүд бүдүүлигээр эбдэжэ, Баруун Германиие дайнай замда дахин оруулхые бүхы хүсөөрөө оролдоно гэжэ дайнай һүүлэй хэдэн жэлэй туршада харагдаба. Баруун гүрэнүүд Баруун Германиие өөһэдынгөө ябуулдаг булимтархы политикада хабаадуулна, мүн сэрэгэй Хойто-атлантическа бүлэглэлдэ тэрэниие оруулаа, ГДР-эй газар дээрэ байдаг Баруун Берлиниие социалистическэ оронуудта эсэргүү тагнуулай хүдэлмэри ябуулха, элдэб эсын хорото ябуулга хэхэ гол газар болгоо, Германиие эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ гэхэдэ али болохо һаад түбэг ушаруулна. Байдалай иимэ болоод байхада, Берлиндэхи эзэмдэлгын гуримые үгы болгожо, Берлинэй баруун хубиие өөрын мэдэлтэй город болгожо, гадаадын зүгһөө тэрэнэй хэрэгүүдтэ оролсохоёо болихо гэһэн Советскэ Союзай дурадхал тон зүб, саг соогоо хэгдэһэн байна.

Берлин тухай асуудалаар баруун тээхи агууехэ гурбан гүрэнүүдтэ, ГДР болон ФРГ-гэй правительствонуудта Советскэ правительствын эльгээһэн нотонуудые бүхы дэлхэйн олониитэ мүнөө айхабтар анхаралтайгаар үзэжэ, тэдэ нотонууд тушаа өөһэдынгөө һанамжануудые эдэбхитэйгээр хэлэжэ байна.

«Немец арадай аша туһада, эб найрамдалай аша туһада Баруун Берлиниие дайнай бэлэдхэлдэ хабаададаггүй, өөрын мэдэлтэй город болгохо гэжэ СССР дурадхажа байна. Тагнуулай хүдэлмэри ябуулха, хархис номнол хэхэ гол газар болгон Баруун Берлиниие хэрэглэдэг ябадалые усадхаха шухала. Бусадай мэдэлдэ байдаггүй город болоходоо, Баруун Берлин уласхоорондын түгшүүрилые ходо шангадхажа байдаг, дайнай аюул бии болгодог газар байхаяа болихо юм. Баруун Берлин хадаа Германиин хоёр гүрэнэй хоорондоо эбэй ёһоор харилсаха, хөөрэлдэхэ гол газар болгогдохо ёһотой» гэжэ «Нейес Дейчланд» газетэ бэшэнэ.

Советскэ правительствын оруулһан дурадхалые Германиин Демократическа Республикын бүхы хүн зон айхабтар халуунаар һайшаагаа. Мүн элдэб нютагуудһаа, тэрэ тоодо Баруун Берлинһээшье ГДР-эй правительствода олон бэшэг, телеграмманууд орожо, тэрээн соонь Советскэ Союзай үүсхэл һайшаагдана.

Бүхы оронуудай хүнүүд Советскэ Союзай үүсхэлые дэмжэнэ. Харин тиихэдэнь баруун гүрэнүүдэй тусхай тушаалтад энэ үүсхэл тушаа тон ондоо һанамжа баримталдаг байба. Баруун Берлиндэ саашадаашье удаан саг соо байха тухайгаа эдэ тушаалтадай түлөөлэгшэд нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн байна. Эгээл тиимэһээ тэдэнэр Советскэ Союзай дурадхалые айхабтар дурагүйгөөр угтаа. Советскэ Союз Берлин тушаа абаһан уялгаяа «эбдэбэ» гэһэн хэбэртэйгээр США-гэй гүрэнэй департаментын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Тийхэдэ советскэ дурадхалые бидэнэр дэмжэхэгүйбди гэжэ тэрээн соонь далда нюусагүйгөөр хэлэгдэнхэй.

Советскэ Союзай энэ үүсхэлые бүхы дэлхэйн зон эдэбхитэйгээр һайшаан дэмжэхэдээ болохо гэжэ айһан дээрэһээ США-гэй засагаархид, Америкын гол газетэнүүд советскэ дурадхалые хазагайруулха, тэрэниие ондоо удхатай болгохо гэжэ байха шадалаараа оролдожо байна. Баруун Берлинэй хүн зон энэ дурадхалые һайшаажа болохо гэжэ Америкын хархис хэблэл илангаяа ехээр һанаата болоно. Тиигээд Баруун Берлин «советскэ дурадхалые дэмжэнэгүй» гэжэ газетэнүүд Америкын олониитэдэ яаран тэбдэн дуулгаба. Теэд тэдэнэй мэдээсэлнүүдынь худал хуурмаг байна. Баруун Берлинэй хүн зон Берлин тушаа СССР-эй оруулһан дурадхалые бодото дээрээ һайшаажа байгаа юм.

Англиин хэблэлэй толилһон мэдээсэлнүүдһээ харахада, мүн Англиишье правительство Берлиндэ түлөөлэгшэдөө урданайхидаал адли байлгаха һанаатай ха. Гэхэтэй хамта Лондоной хэдэн газетэнүүд Советскэ правительствын дурадхалнуудые хаража үзэхэһөө гол таһа арсахагүй, харин тэрэниие зүбшэн хэлсэхэ ёһотойбди гэжэ бэшэнэ. Мүн Франциин хэдэн газетэнүүд баһал тиигэжэ бэшээ.

Аденауэрэй правительство Берлин тушаа Советскэ Союзай оруулһан дурадхалые оройдоошье дэмжэхэгүйбди гэжэ яаран мэдүүлээ. Энэншье гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ Бонндохи правительствын ябуулдаг политикань мэдээжэ ха юм даа.

Гэхэтэй хамта Бонной правительствын һанамжатай бүхы Баруун Германиин хүн зоной һанамжань тон адли гэжэ ойлгохонь буруу. Ороноо эбэй ёһоор, демократическа үндэһөөр нэгэдүүлхын түлөө, Аденауэрэй ябуулдаг политикада эсэргүүсэн тэмсэдэг хүсэнүүд Баруун Германида улам олошоржо, бэхижэжэ байна гэжэ һайн мэдээжэ. Тусхайлбал, сүлөөтэ демократическа партиин Баруун Берлиндэхи организациин хүтэлбэрилэгшэд советскэ дурадхалда анхаралтайгаар хандаха, бодото байдалые зүбөөр сэгнэхэ хэрэгтэй гэжэ бэшээ.

Берлин тушаа Советскэ Союзай оруулһан дурадхалые хазагайруулха, тэрэнэй удха шанарыень бага болгохо гэжэ буржуазна номнолой оролдожо байбашье һаань, бүхы дэлхэйн үргэн олониитэ эдэ дурадхалнуудые һонирхон угтажа, дэмжэн һайшаажа байна.

БУУ ЗЭБСЭГ ЕХЭЭР БҮТЭЭХЭ ДУРАТАЙШУУЛАЙ МЭХЭ ГОХО

Замбуулинай дайдые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ тухай асуудалые ООН-эй Генеральна Ассамблейн политическэ комитедтэ зүбшэн хэлсэлгэ юу харуулааб гэхэдэ, США-гэй засагаархидай хэлэһэн үгэнүүдэйнь хэдэг хэрэгүүдтэйнь айхабтар ехэ һэлгүүтэй байһыень гэршэлбэ. Дурсагдаһан асуудалые һайн тээшэнь шиидхүүлхые эрмэлзэнэбди гэжэ аман дээрээ хэлэбэшье, тэдэнэр замбуулинай дайдые амгалан ёһоор хэрэглэхэ тухай хэлсээ баталха гэхэдэ үсэд нэтэрүүгээр һаалта хэнэ.

Тус асуудалаар политическэ комитедтэ хоёр неделиин туршада үгэ буляалдаан болоо. Замбуулинай дайдые сэрэгэй зорилгоор хэрэглэхэ ябадалые хорихо, тиихэтээ хамта бусадай газар дээрэ байдаг гадаадын базануудые усадхаха, мүн замбуулинай дайдые шэнжэлэн үзэхэ талаар уласхоорондын харилсаанай тусхай зургаание ООН-эй дэргэдэ байгуулха гэжэ СССР-эй делегаци дурадхаа. Теэд Американ делегаци өөрынгөө тала баримталагшадые тухиран, советскэ дурадхалнуудые үнгэрхэдөө зүбшэн хэлсүүлээшьегүй.

США-гэй иимэ дурагүй байһыень хараадаа абан, мүн ядабаа замбуулиние амгалан зорилгоор хэрэглэхэ талаар хэлсээ баталхые эрмэлзэн, советскэ делегаци резолюциин шэнэ проект дахин дурадхаа. Тэрээн соонь замбуулинай дайдые сэрэгэй зорилгоор хэрэглэхэ, мүн бусадай газар дээрэхи гадаадын сэрэгэй базануудые усадхаха тухай хэлэгдэнэгүй. Гэбэшье США-гэй түлөөлэгшэд энэшье проектые абхуулхагүй, алишье талынхидай зүбшөөмөөр шиидхэбэри абхуулхагүй гэжэ мүн лэ байха шадалаараа оролдоо. Тэдэнэр өөһэдөө резолюциин проект оруулжа, Ассамблейгээр абхуулаа. Замбуулинай дайдые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсаанай ООН-эй саг үргэлжын органие байгуулха тушаа бэлэдхэл 18 ороной түлөөлэгшэд хэхэ ёһотой гэжэ тэрэ проект соонь хараалагдана. Тиихэдэ эдэ 18 ороной 12-ынь Холбоото Штадуудай байгуулһан сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ ородог байна. Бэлэдхэлэй комитедтэ иимэ гүрэнүүдэй оруулагдабал, СССР тэрээндэ хабаадалсажа шадахагүй гэжэ советскэ делегаци мэдүүлээ.

Тиимэ болохолоороо, США-гэй засагаархид замбуулинай дайдые амгалан ёһоор хэрэглэхэ тухай асуудалые али тээшэншье шиидхүүлхэ аргагүй болгоо. Тиимэһээ тэдэнэр саашадаашье булимтархы политика ябуулха, ракетнэ, атомна буу зэбсэг ехээр, түргэнөөр бүтээхэ хүсэлэнтэй байһанаа харуулба. «США-гэй газар дээрэһээ Советскэ Союз хүрэтэр ниидэжэ ошохо шадалтай ракетэ бүтээгээгүйдөө США һанаагаа амархагүй» гэжэ «Нью-Йорк Таймс» газетын шэнжэлэгшэ Гамильтон далда нюусагүйгөөр бэшээ. Холбоото Штадууд замбуулинай дайдые «хинамжадаа абаха ёһотой» гэжэ Америкын сэрэгэй штабай начальник генерал Уайт һаяхан сэхэ мэдүүлээ. Америкын агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй командовани һаяар огторгой руу «тагнуулшаниие», ондоогоор хэлэхэдэ хэмжээ одо эльгээхэеэ бэлэдхэжэ байна, энэнь тусхай аппарадтай байха, тиигээд ондоо оронуудай сэрэгэй барилгануудые буулгажа абаха юм гэжэ «Нью-Йорк Геральд Трибюн» газетэ һая мэдээсээ.

Иимэ ябуулга хэхэдээ, США-гэй правительство эб найрамдалда дуратай арад зоной хүсэл эрмэлзэлые оройдоошье тоонгүйгөөр, уласхоорондын байдалые зорюута шангадхажа байна гэжэ уласхоорондын олониитэ тоолоно.

Д. БОЧАРОВ.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00903. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4723.